

tepav



TEPAV Temel Ekonomik Göstergeler Sunumu

Sayı 20 | Ekim 2022

"Temel Ekonomik Göstergeler Sunumu" Akademik Danışmanlar Projesi kapsamında TEPAV tarafından hazırlanmaktadır ve her ayın son Perşembe günü (resmi tatil olması durumunda izleyen ilk iş günü) proje kapsamında illerdeki Oda ve Borsaların ortak kararıyla belirlenmiş olan Akademik Danışmanlarla paylaşılmaktadır.

İçerik

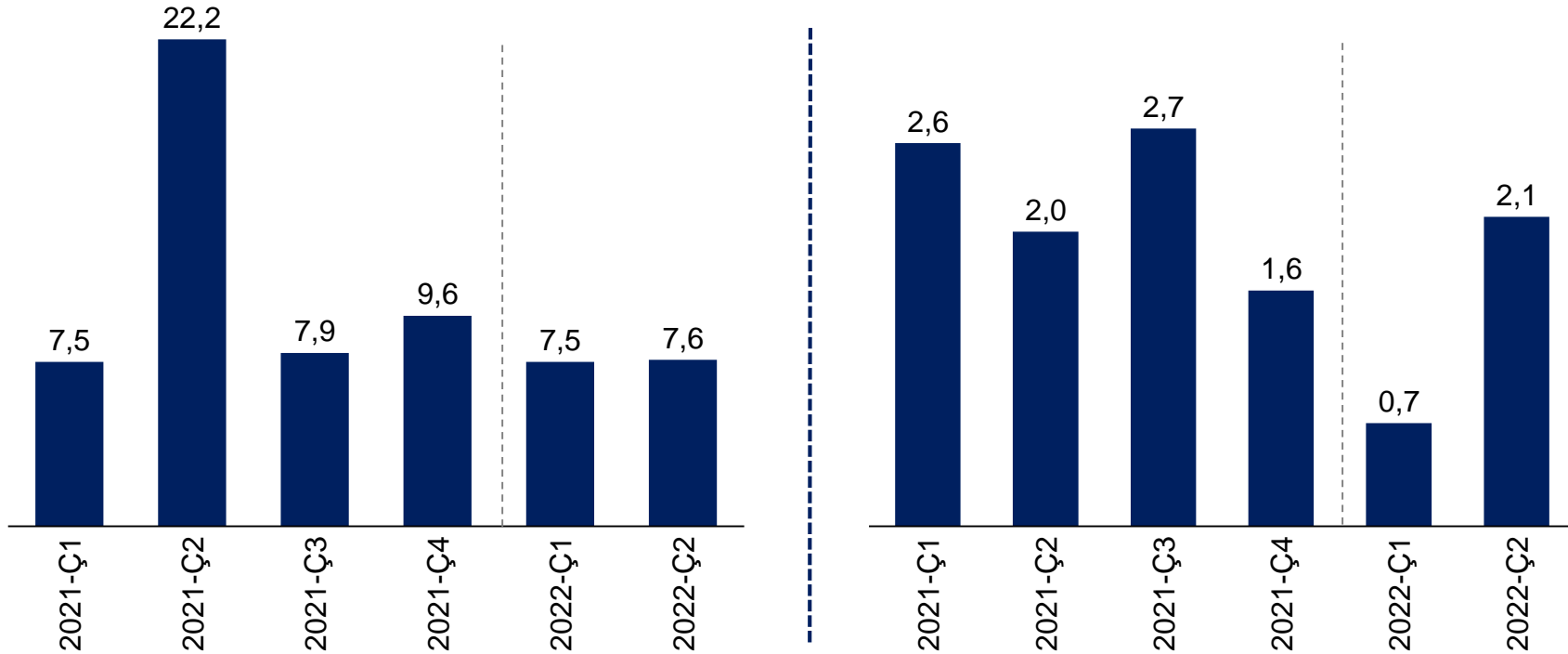
- Büyüme, Üretim ve Satışlar
- Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi
- İstihdam ve İşsizlik
- Kamu Maliyesi
- Enflasyon
- Kredi ve Mevduat
- Finansal Piyasa Göstergeleri
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler
- Genel Değerlendirme

Büyüme, Üretim ve Satışlar

- Gayri Safi Yurt İçi Hasıla (GSYİH)
 - GSYİH büyümesi
 - Üretim ve harcama yönünden katkılar
- Üretim
 - Sanayi Üretim Endeksi (SÜE)
 - Öncü göstergeler
 - Kapasite Kullanım Oranı (KKO)
- Satışlar
 - Perakende Satış Hacim Endeksi
- Ekonomik Güven Endeksi

Yılın ikinci çeyreğinde milli gelir %7,6 büyümeye kaydetmiştir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış endeks büyümeye eğiliminin güçlendiğine işaret etmektedir.

GSYİH büyüme hızı (%) 2021 Ç1 – 2022 Ç2

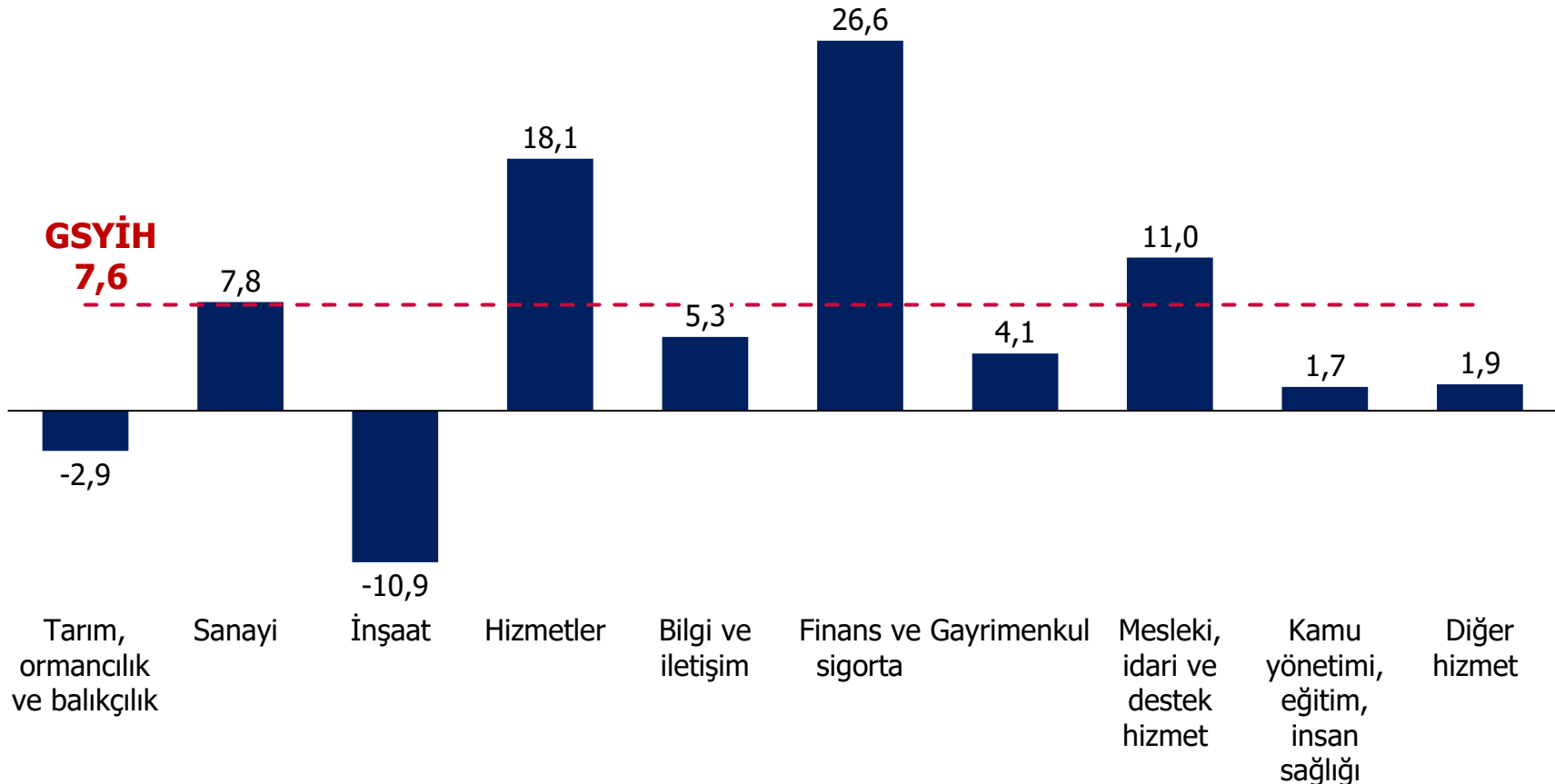
Bir önceki yılın aynı çeyreğine göre
değişim

Bir önceki çeyreğe göre değişim
(mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış)

Finans ve hizmetler büyümeyi sürükleyen ana sektörlerdir.

Sanayi sektörü büyürken, inşaat ve tarım sektörleri daralmaktadır.

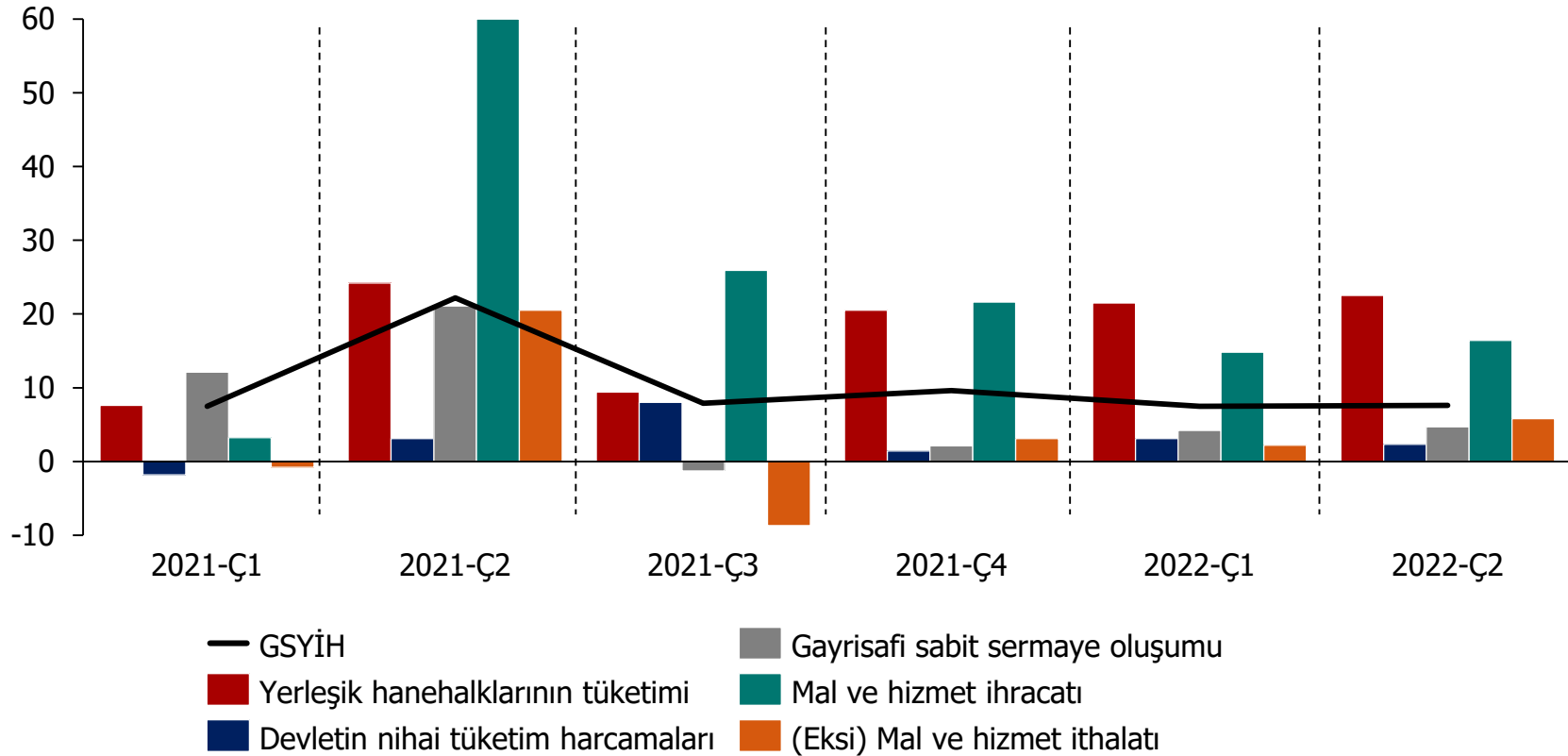
GSYİH iktisadi faaliyet kolları (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim oranı, %) 2022 Ç2



Özel tüketim ve net ihracat büyümeyi yukarı çeken temel harcama gruplarıdır.

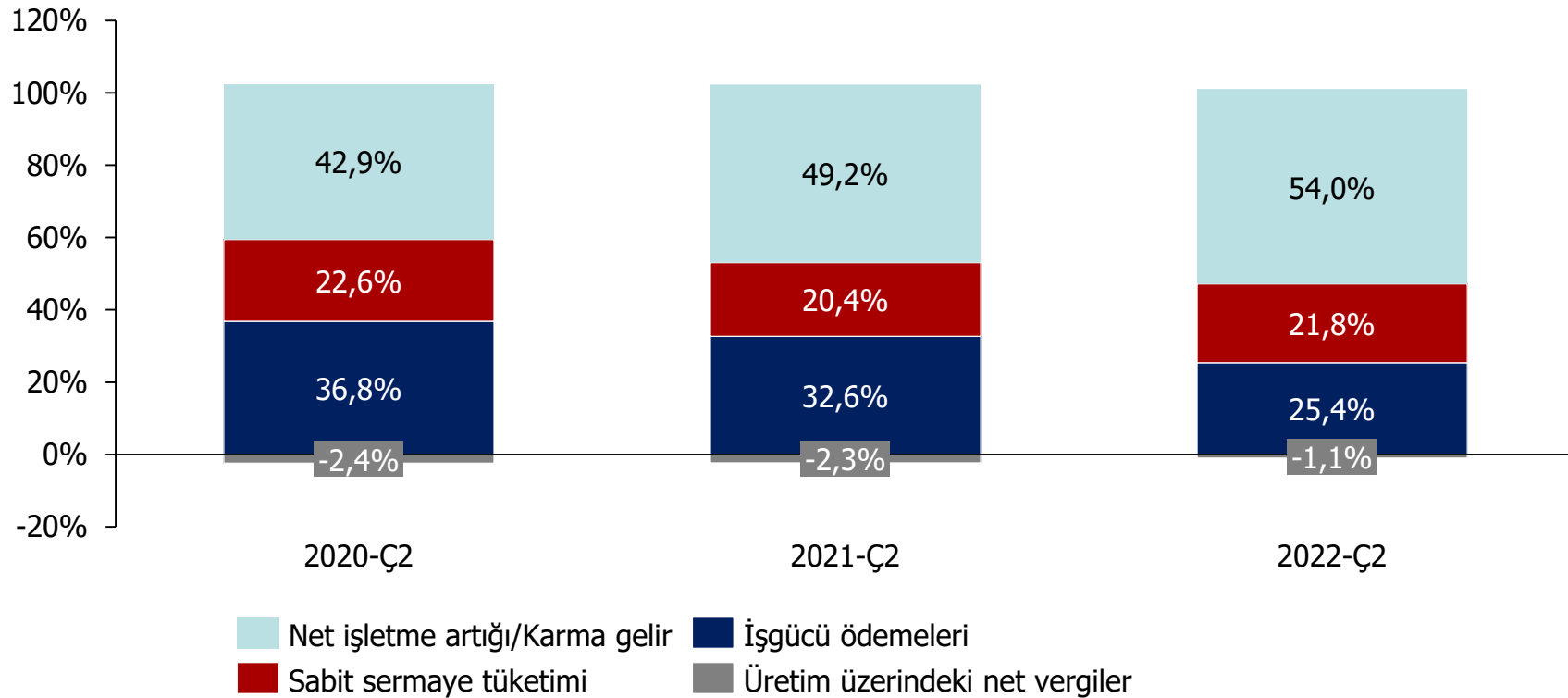
Kamu tüketimi ve yatırımların katkısı ise sınırlıdır.

GSYİH harcama yöntemiyle bileşenler (bir önceki yılın aynı çeyreğine göre değişim, %) 2021 Ç1 – 2022 Ç2



İşgücü ödemelerinin katma değerden aldığı pay önemli ölçüde gerilemiştir.
İşgücü ödemelerinin payı geçen yılın aynı dönemine göre 7,2 puan gerilerken, net işletme artışı/karma gelirin payı 4,8 puan artmıştır.

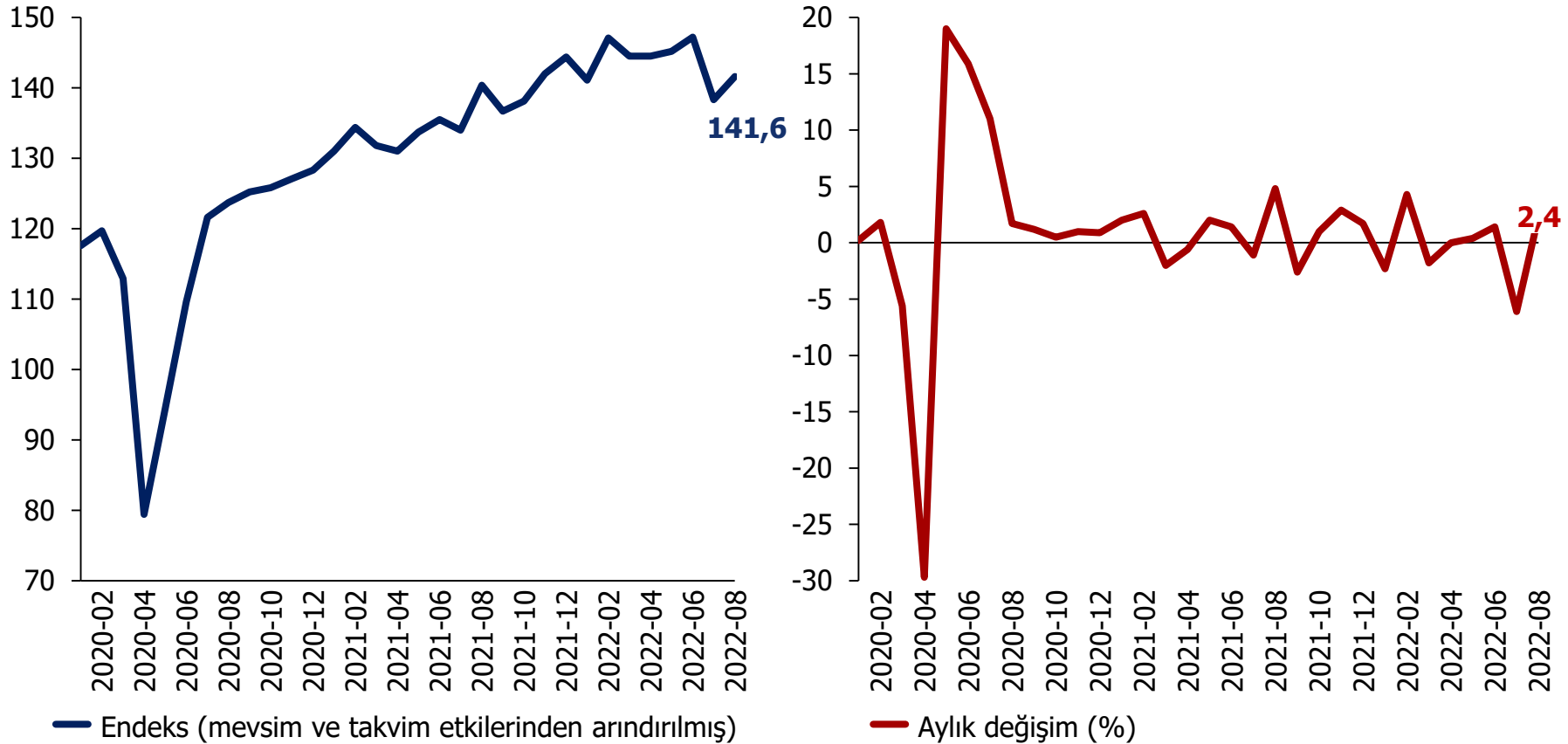
GSYİH gelir yöntemiyle bileşenler (Gayrisafi Katma Değer içindeki pay, %) 2020 Ç1 – 2022 Ç2



Sanayi Üretim Endeksi (SÜE), düşük seviyesini korumakta ve üçüncü çeyreğe ilişkin üretimde yavaşlama sinyali vermektedir.

SÜE, Ağustos ayında aylık %2,4 artmış, Temmuz ayında görülen aylık sert düşüş kısmen telafi edilmiştir.

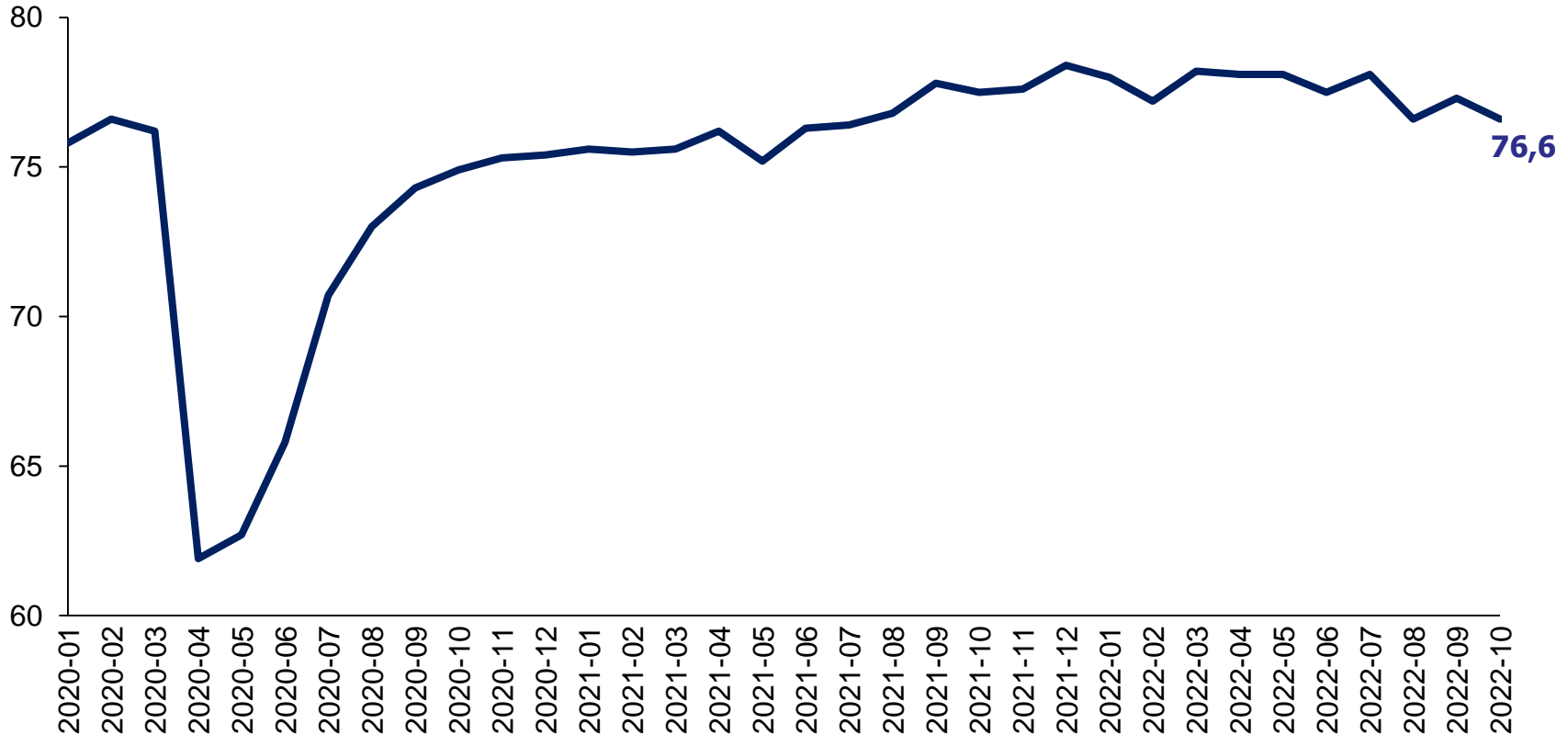
Sanayi Üretim Endeksi (Ocak 2020 – Ağustos 2022)



Üçüncü çeyrekte kapasite kullanımı önceki çeyreklerin altındadır.

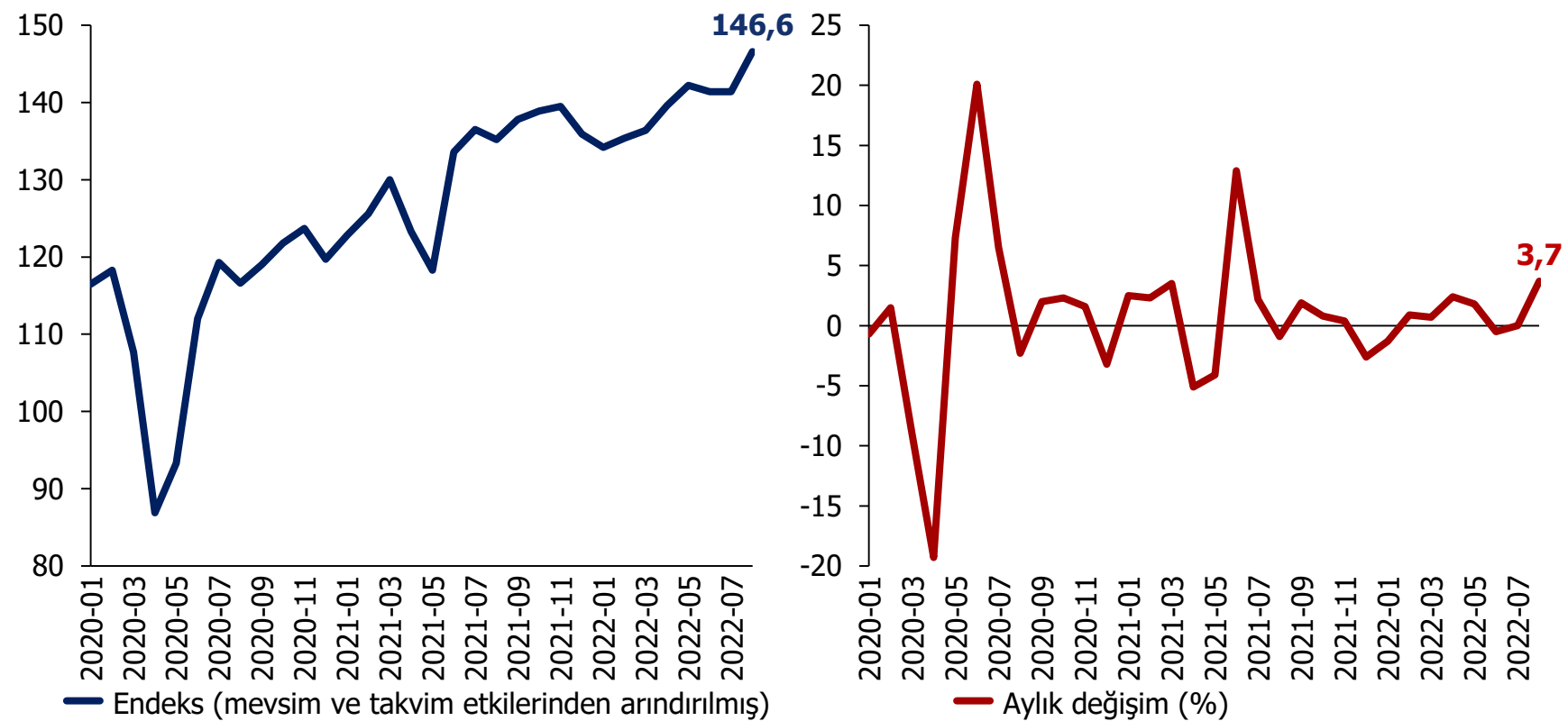
İmalat Sanayinde Kapasite Kullanım Oranı (KKO), Ekim ayında da bir önceki aya göre 0,7 puan azalarak yüzde 76,6 seviyesinde gerçekleşmiştir.

İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmış)
Ocak 2020 – Ekim 2022



Perakende satışlar iç talepte toparlanmaya işaret etmektedir.
Ağustos ayında Perakende Satış Hacim Endeksi aylık olarak %3,7 artmıştır.

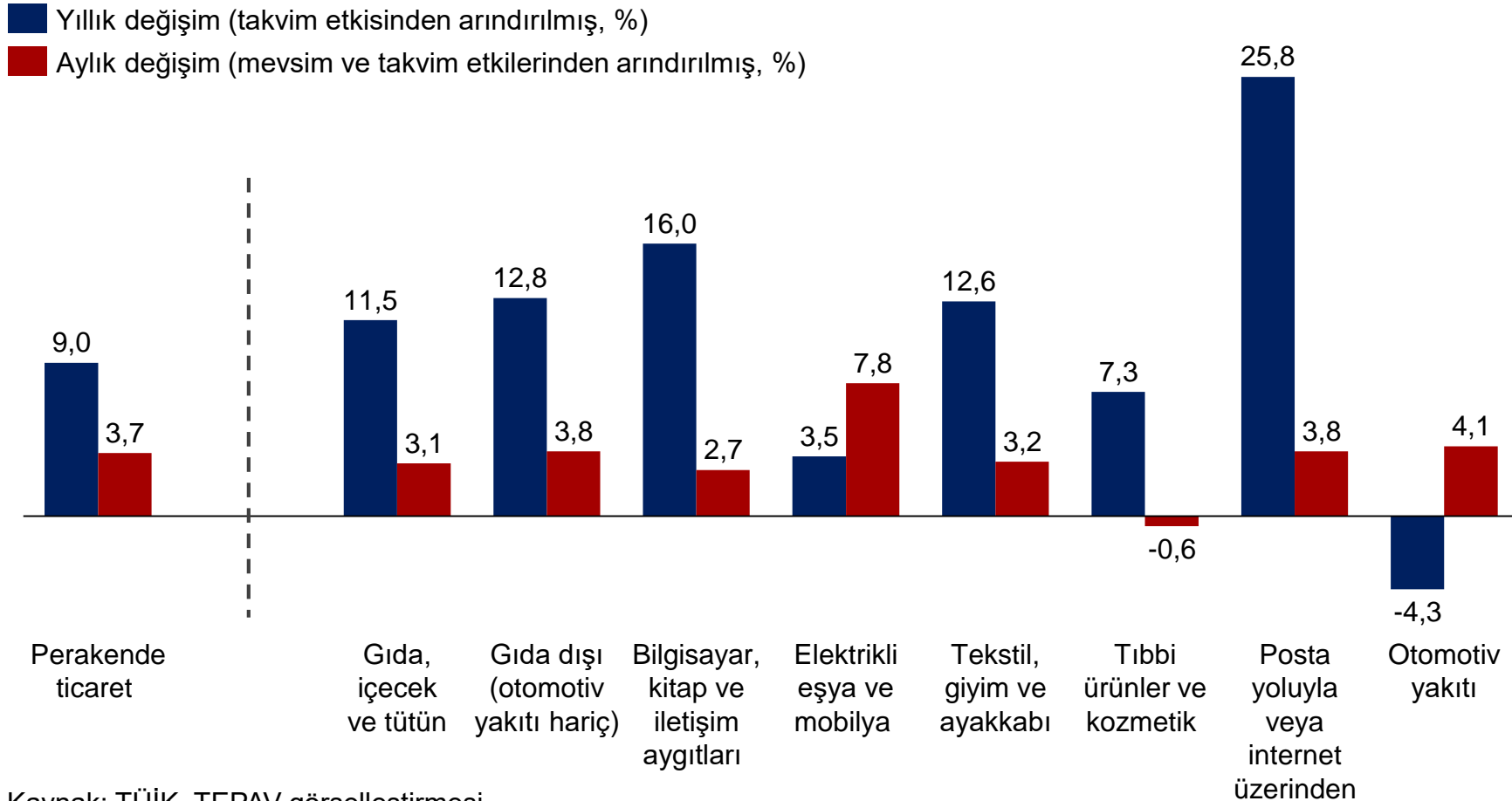
Perakende satış hacmi (Ocak 2020 – Ağustos 2022)



Ağustos ayında satışlardaki en yüksek artış elektrikli eşya ve mobilya grubundadır.

Otomotiv yakıtı yıllık bazda gerileyen tek harcama kalemidir.

Sektörlere göre perakende satış hacmi (Ağustos 2022)



Üçüncü çeyreğe ait diğer öncü göstergeler üçüncü çeyrekte büyümenin yavaşladığına işaret etmektedir.

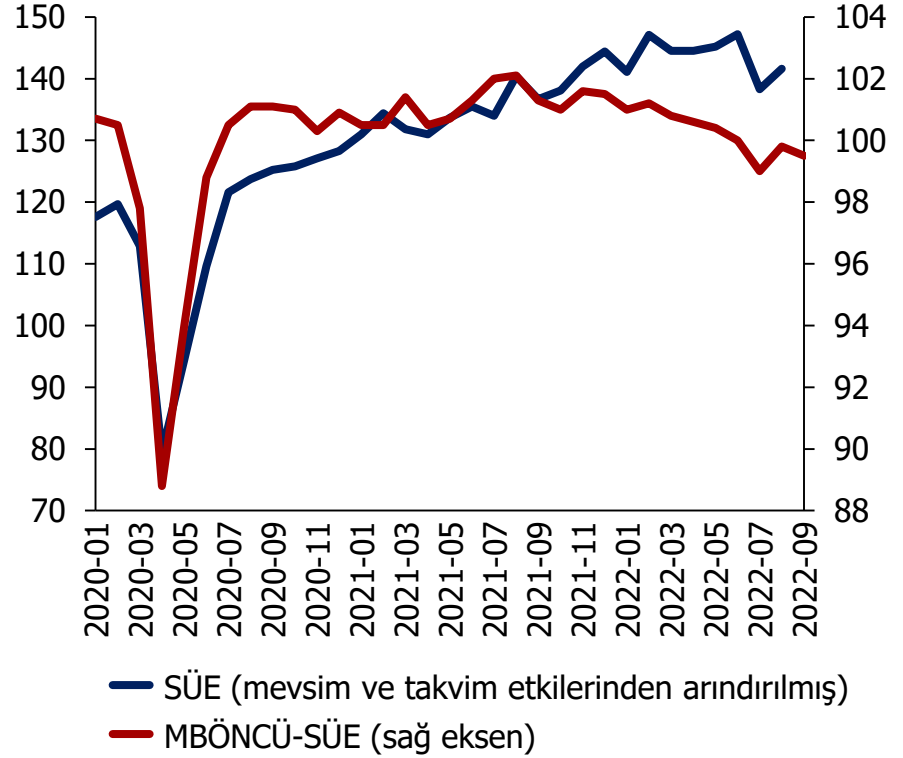
Elektrik tüketimi son dört aydır gerilemektedir, Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi ise Eylül ayı dışında düşüş göstermiştir.

Öncü Göstergeler (Ocak 2020 – Eylül / Ekim 2022*)

Elektrik Tüketimi



Bileşik Öncü Göstergeler Endeksi (MBÖNCÜ-SÜE)**



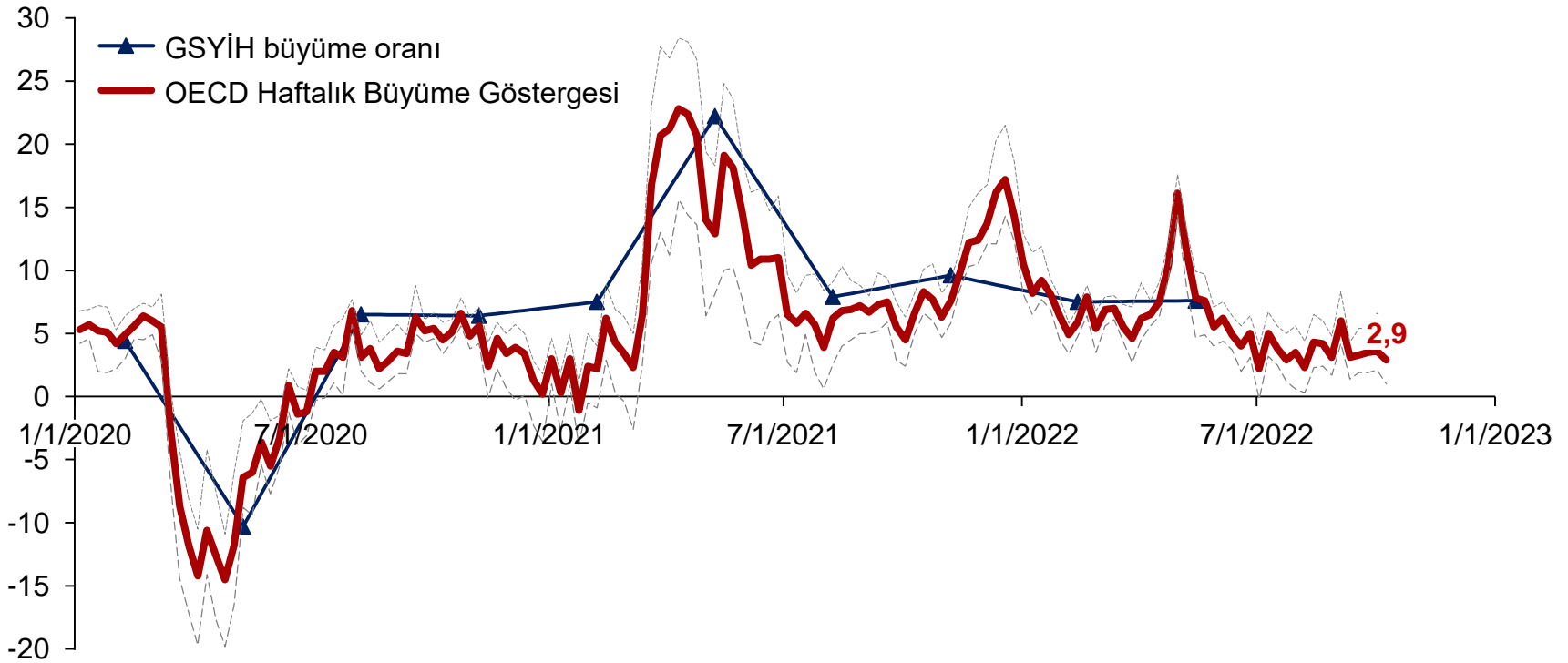
Kaynak: TCMB, TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* MBÖNCÜ-SÜE Eylül ayı, elektrik tüketimi ise 23 Ekim 2022 tarihi itibarıyla.

** MBÖNCÜ-SÜE'yi oluşturan göstergeler: Elektrik üretim miktarı, satış miktarı ile ağırlıklandırılmış hazine ihalesi faiz oranı, ara malları ithalatı, TCMB İktisadi Yönelim Anketi - mamul mal stok miktarı ile ilgili soru, toplam istihdam miktarı ile ilgili soru, iç piyasadan alınan yeni siparişlerin miktarı ile ilgili soru ve ihracat piyasalarından alınan yeni sipariş miktarı ile ilgili soru

Yüksek frekanslı verilere dayalı gösterge de üçüncü çeyrek genelinde yılın en düşük değerlerini almış olup Ekim ayında da düşük düzeyini korumaktadır.
OECD Haftalık Büyüme Göstergesi, 9 - 15 Ekim haftasında %2,9 olarak hesaplanmıştır.

OECD Haftalık Büyüme Göstergesi* (OECD Weekly Tracker, %) 5 Ocak 2020 – 15 Ekim 2022



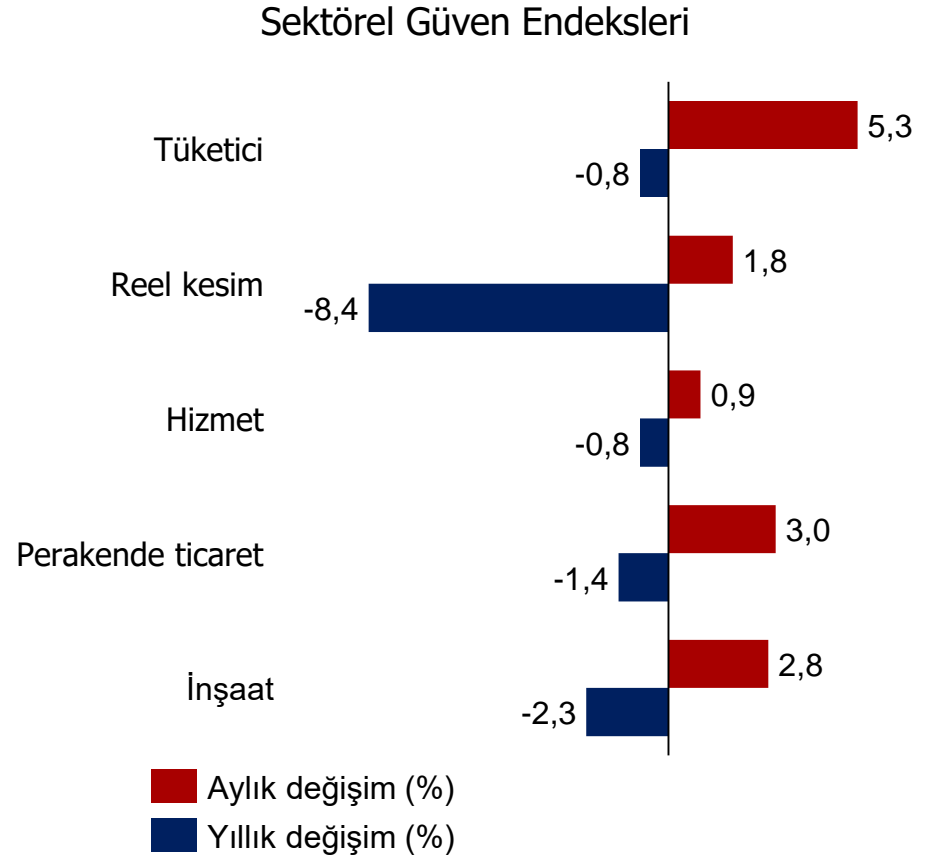
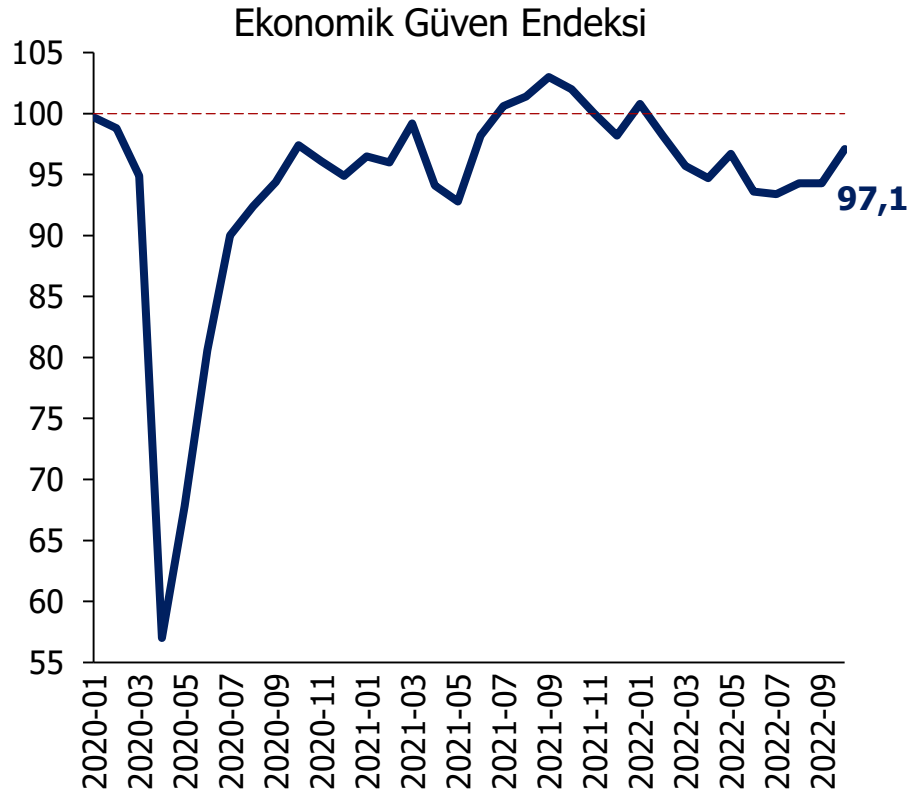
Kaynak: OECD, TEPAV görselleştirmesi

* OECD Haftalık Büyüme Göstergesi, makine öğrenmesi ve Google eğilim verilerini kullanarak ekonomik faaliyetin gerçek zamanlı, yüksek frekanslı ölçümüdür. Tüketim, işgücü piyasaları, konut, ticaret, endüstriyel faaliyetler ve ekonomik belirsizlikle ilgili arama davranışı hakkındaki bilgileri derlemektedir. OECD ve G20 ülkelerini kapsayan 46 ülke için üretilmekte ve yayınlanmaktadır. Alt ve üst bantlar yüzde 95 güven aralığını temsil etmektedir.

Ekonomik Güven Endeksi üçüncü çeyrekte diğer çeyreklerin altında değer almıştır.

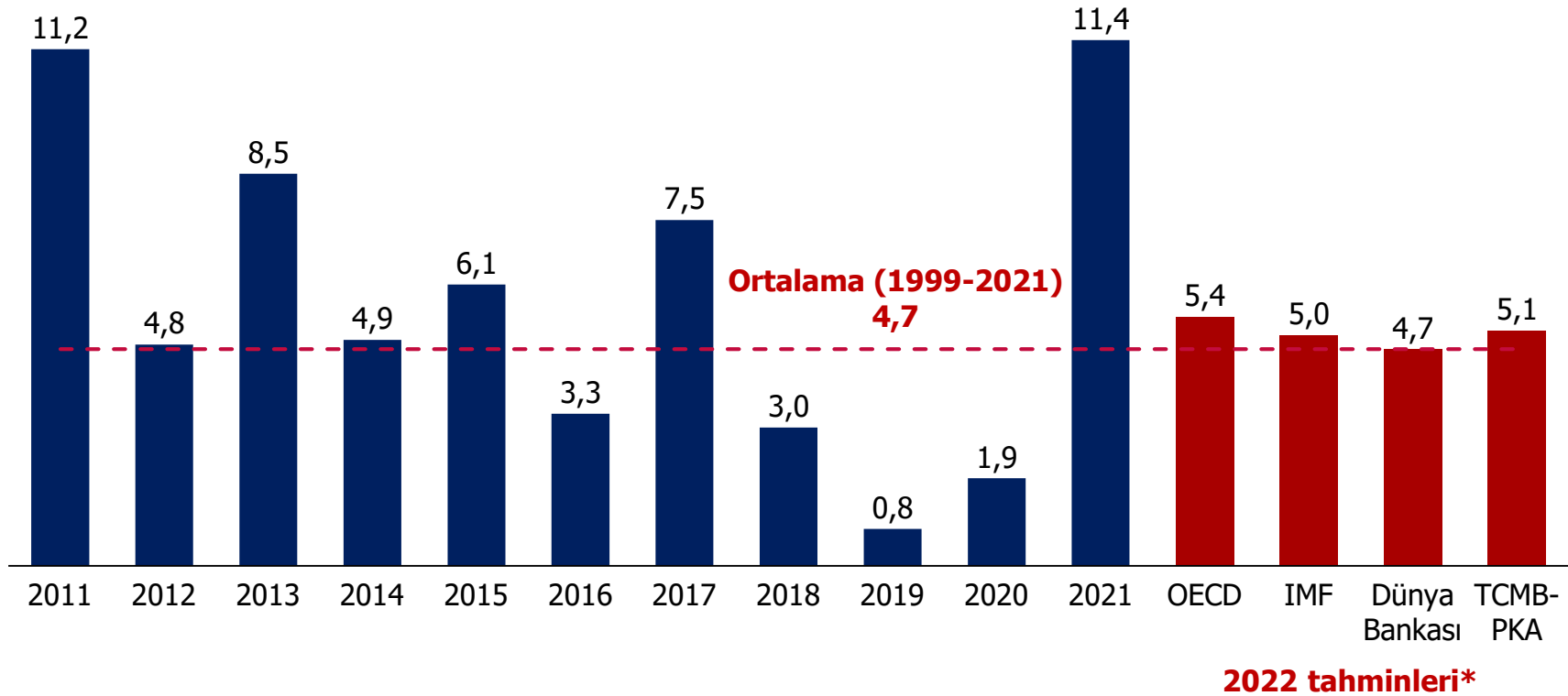
Ekim ayında en olumlu görünüm tüketici güveninde gerçekleşmiştir.

Ekonomik Güven Endeksi (mevsim etkisinden arındırılmış) Ocak 2020 – Ekim 2022



Ekim ayında yıl sonu büyüme tahminleri yukarı yönlü güncellenmiştir.

IMF tahmini %5'e, Dünya Bankası tahmini %4,7'ye ve TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi beklentisi ise %5,1'e yükselmiştir.

GSYİH büyüme oranları (%) 2011 – 2022

Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* IMF - Sonbahar 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu , OECD - Eylül 2022 Ekonomik Görünüm (Ara Rapor), Dünya Bankası - Sonbahar 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu ve TCMB - Ekim 2022 Piyasa Katılımcılar Anketi (PKA) verileridir.

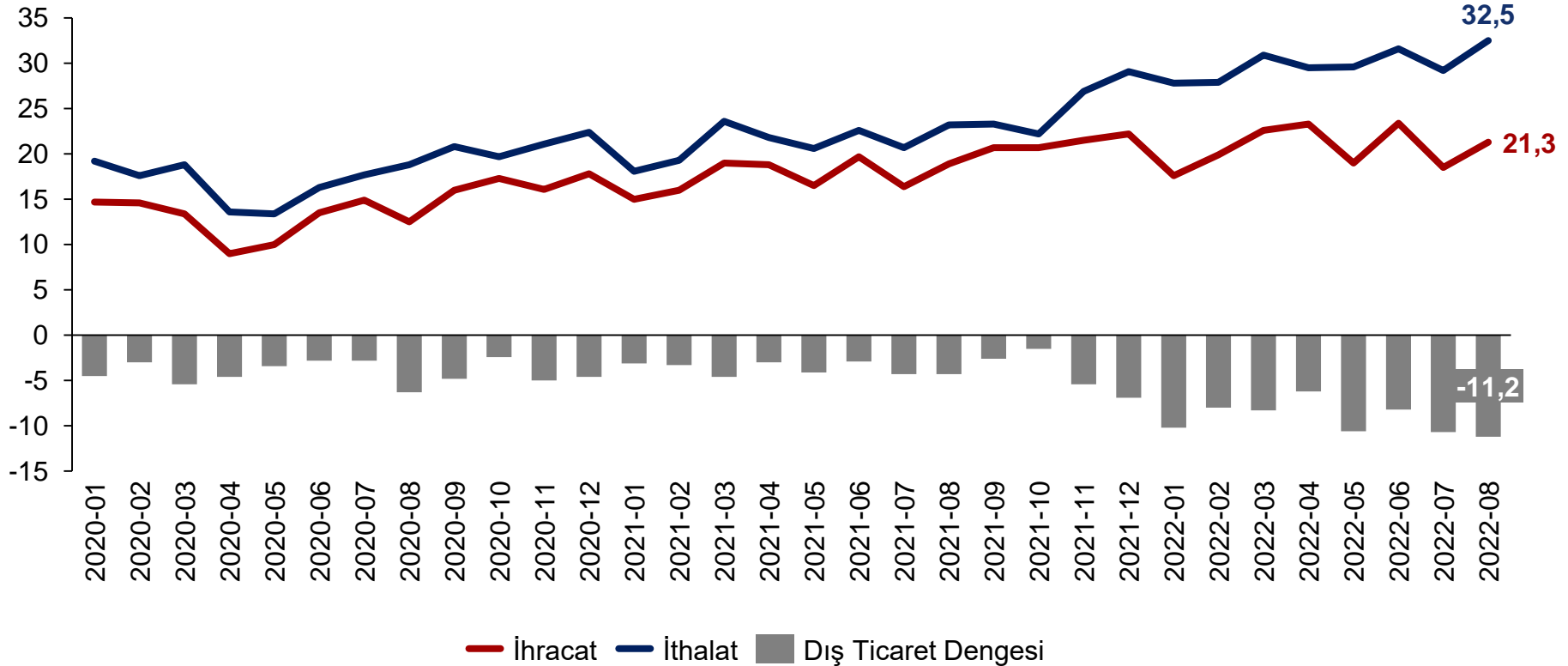
Dış Ticaret ve Ödemeler Dengesi

- Dış ticaret
 - İhracat ve ithalat
 - Karşılama oranı
 - Turizm
- Cari denge ve finansmanı
 - Cari işlemler dengesi
 - Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri
- Merkez Bankası rezervleri

Ağustos ayında ihracat %13,1, ithalat %40,4 artmıştır.

Dış ticaret açığı ise %160 oranında artarak 11,2 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

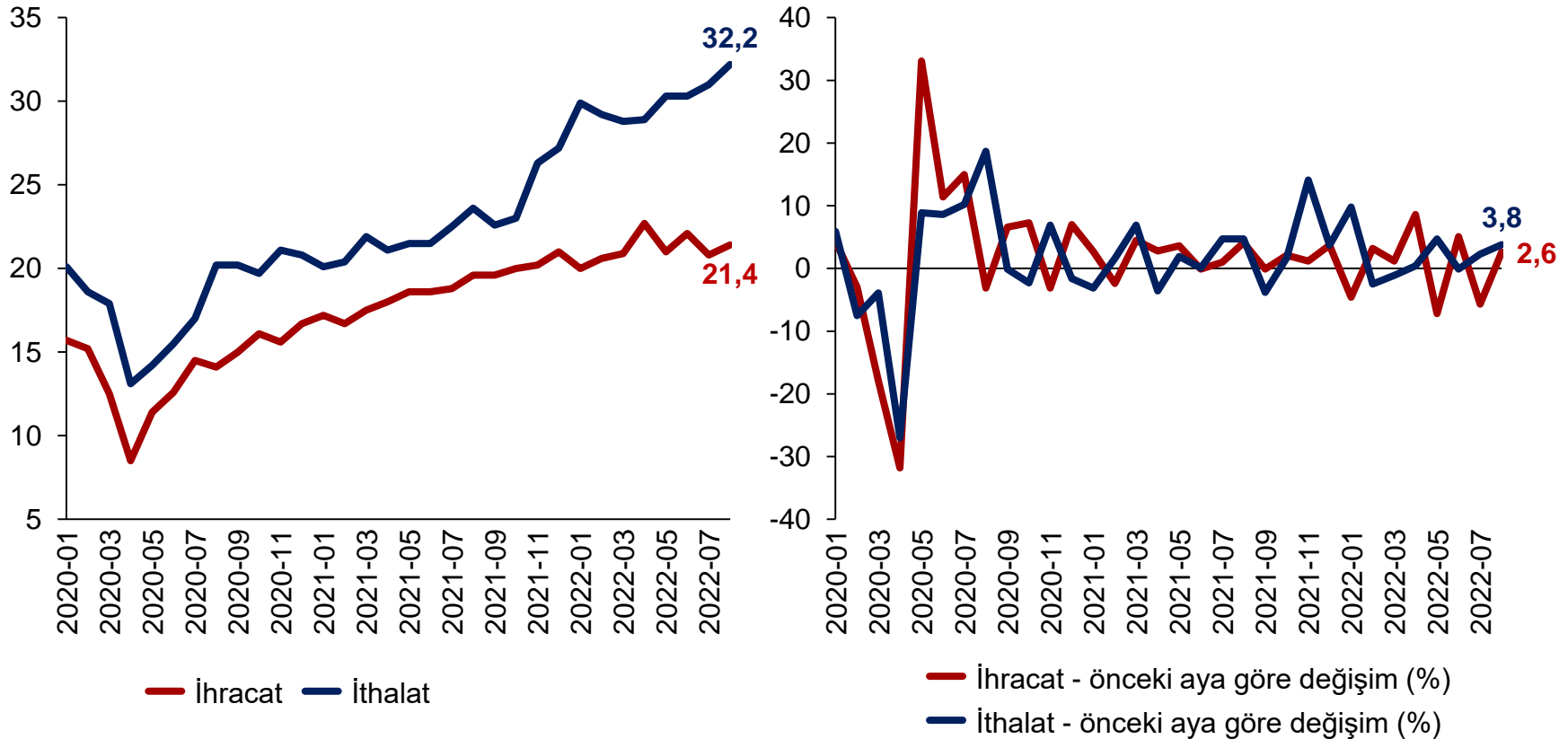
İhracat, ithalat ve dış ticaret dengesi (milyar dolar) Ocak 2020 – Ağustos 2022



İhracatta ivme kaybı belirginleşmektedir.

Ağustos ayında mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış verilere göre, ihracat bir önceki aya göre %2,6, ithalat ise %3,8 artmıştır.

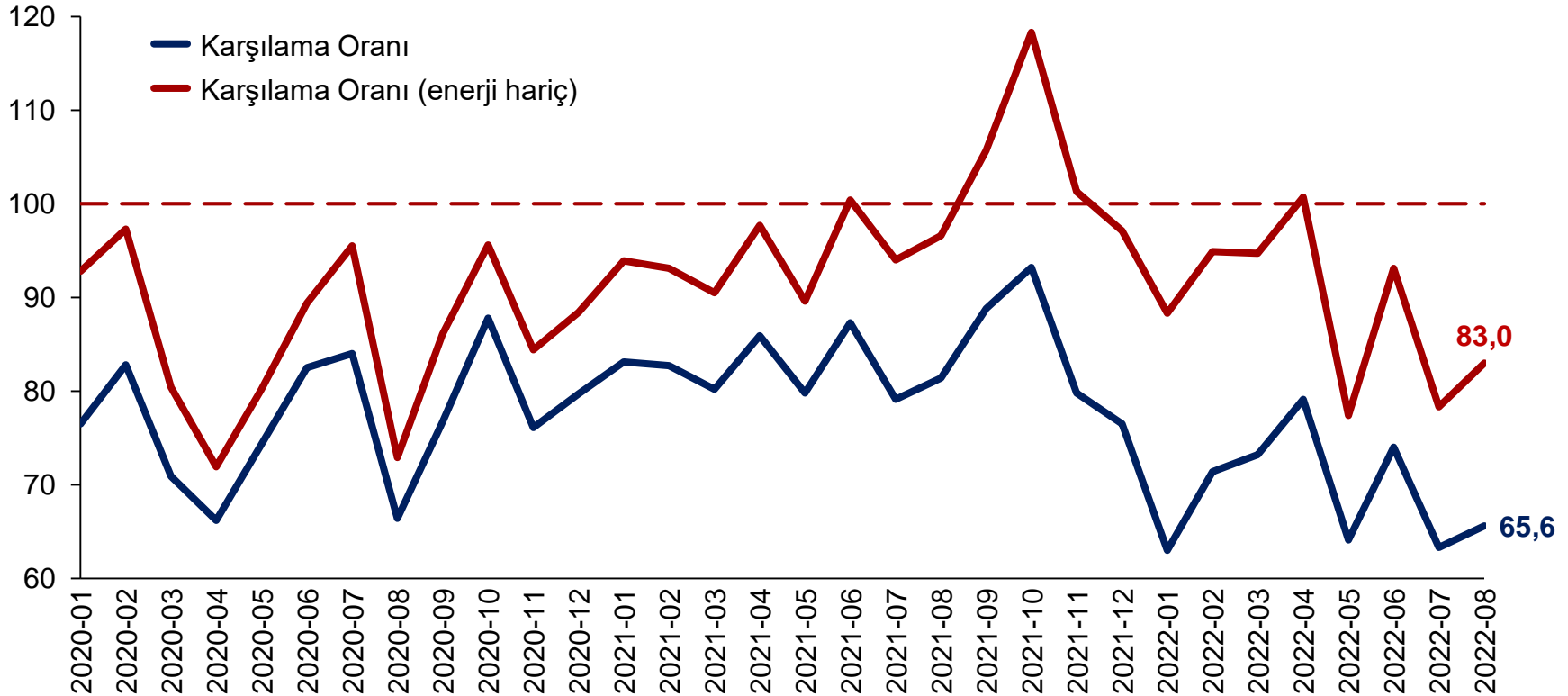
İhracat ve ithalat (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, milyar dolar ve %)
Ocak 2020 – Ağustos 2022



İhracatın ithalatı karşılama oranı Ağustos ayında geçen yılın aynı ayına göre 15,8 puan düşmüş ve %65,6 olarak gerçekleşmiştir.

Enerji hariç kalemlerde de karşılama oranı düşük seviyelerdedir.

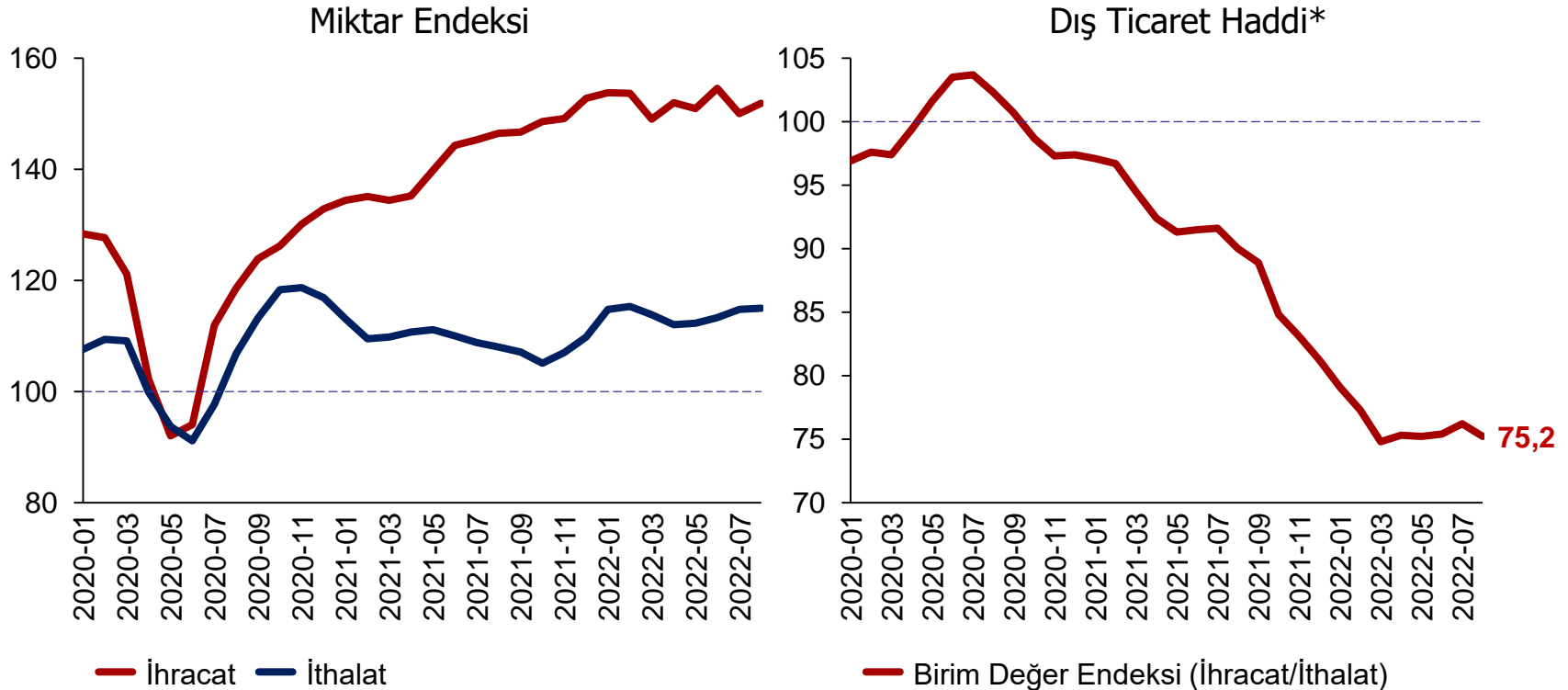
İhracatın ithalatı karşılama oranı (%) Ocak 2020 – Ağustos 2022



Dış ticaret hadleri tarihi düşük seviyelerdedir.

Ağustos ayında miktar endekslerindeki artışlar sınırlıdır; bir önceki aya göre ihracatta %3,3, ithalatta ise %1 artmıştır.

Dış ticaret endeksleri (mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış, 3 aylık hareketli ortalama)
Ocak 2020 – Ağustos 2022



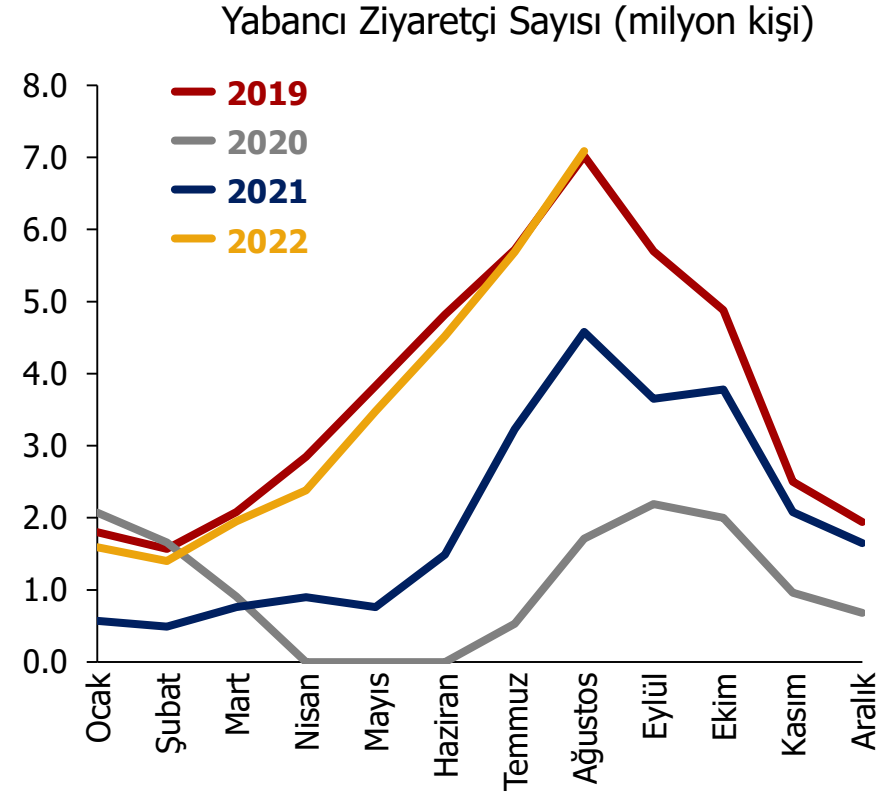
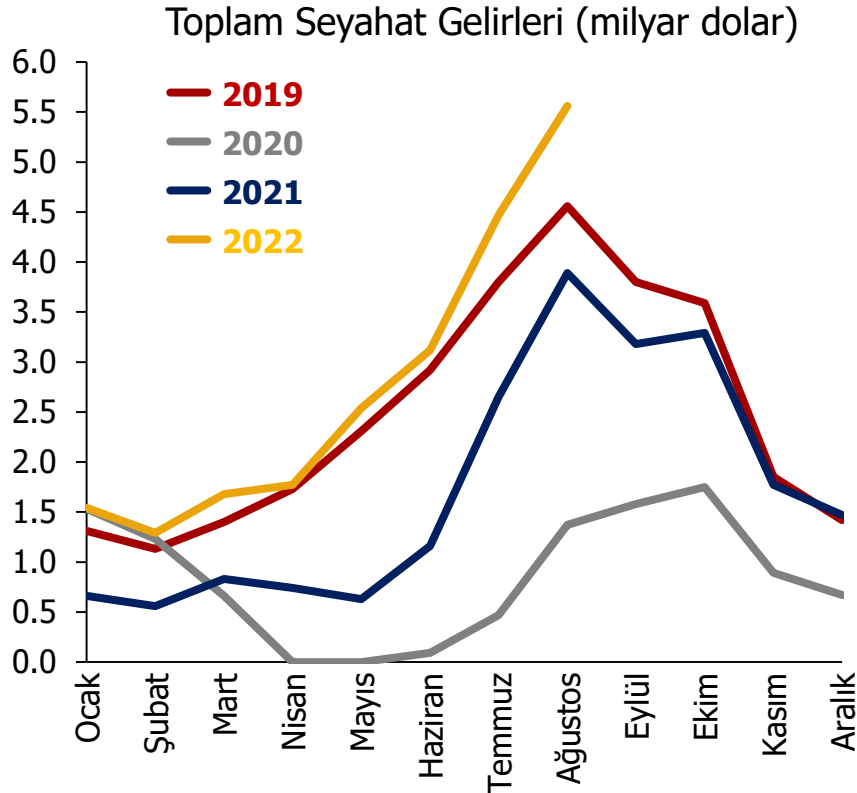
Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

*Uluslararası Standart Ticaret Sınıflamasına göre aylık dış ticaret hadleri verisidir.

2022 yılında turizm gelirleri pandemi öncesi seviyelerin üzerindedir.

Ocak-Ağustos döneminde yabancı ziyaretçi sayısı 28 milyonu aşmış ancak, 2019 düzeyinin altında kalmıştır.

Turizm geliri ve ziyaretçi sayısı* (Ocak 2019 – Ağustos 2022)



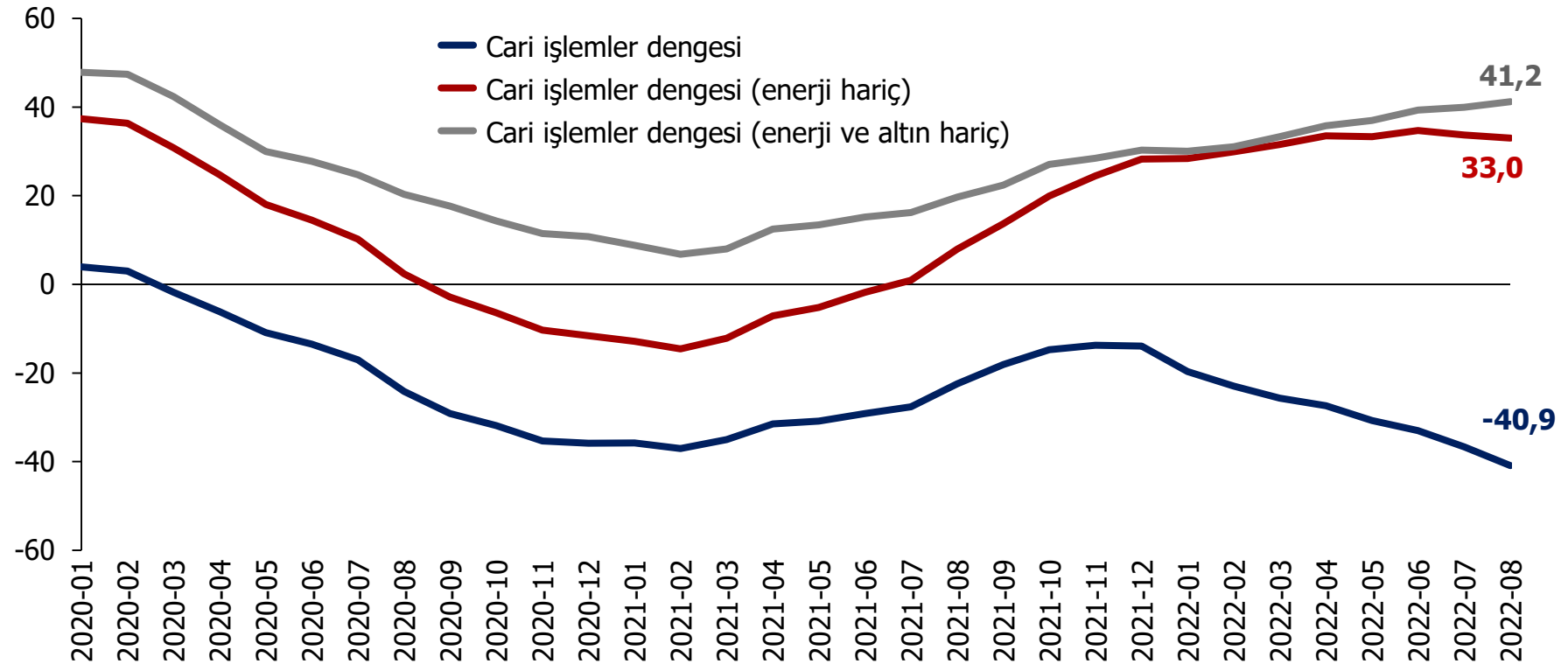
Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları ve görselleştirmesi

* 2020 yılı Nisan-Haziran döneminde salgının kontrolüne yönelik seyahat kısıtlamaları nedeniyle turist girişi olmamıştır.

Cari işlemler açığı artmaktadır; Ağustos ayı itibarıyla 40,9 milyar dolara yükselmiştir.

Enerji ve altın dışı cari işlemler hesabı fazla vermekte olup artışı sınırlıdır.

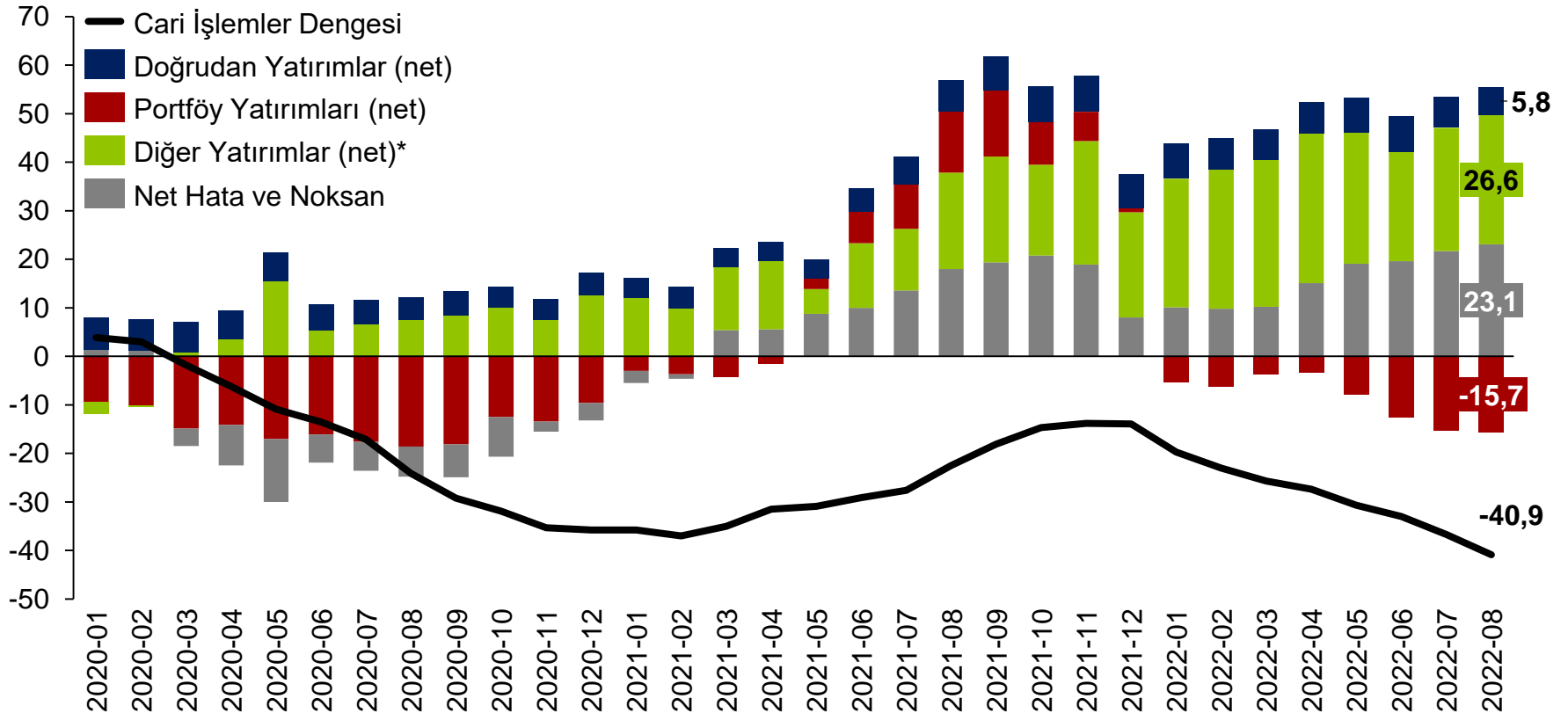
Cari işlemler dengesi (12 aylık birikimli, milyar dolar) Ocak 2020 – Ağustos 2022



Ağustos ayında kaynağı henüz tespit edilemeyen sermaye girişleri (Net Hata ve Noksan) cari açığın %56,6'sına ulaşmıştır.

Portföy yatırımları kaynaklı sermaye çıkışları sürmektedir.

Cari işlemler dengesi ve finansman kalemleri (12 aylık birikimli, milyar dolar)
Ocak 2020 - Ağustos 2022



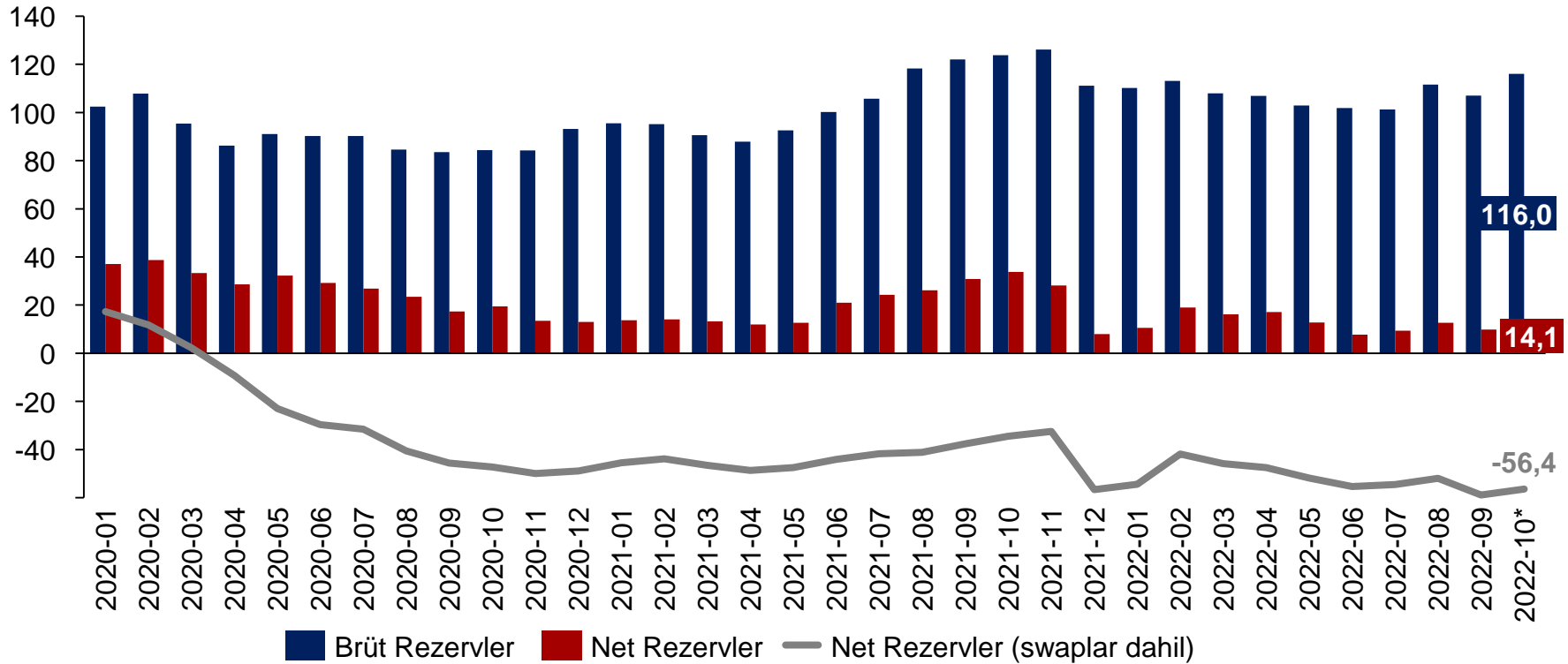
Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirilmesi

* Diğer yatırımlar, doğrudan yatırım, portföy yatırımları ya da rezerv varlık dışında kalan tüm finansal işlemleri içermektedir. Efektif ve mevduatlar, krediler ve ticari krediler ana kalemlerdir.

Ekim ayının ilk yarısı itibarıyla, Merkez Bankası brüt rezervleri 116 milyar dolar, swaplar dahil net rezervler ise -56,4 milyar dolardır.

Eylül ayına göre brüt rezervler 9 milyar dolar, net rezervler ise 4,2 milyar dolar artmıştır.

Merkez Bankası rezervleri (milyar dolar) Ocak 2020 – Ekim 2022*

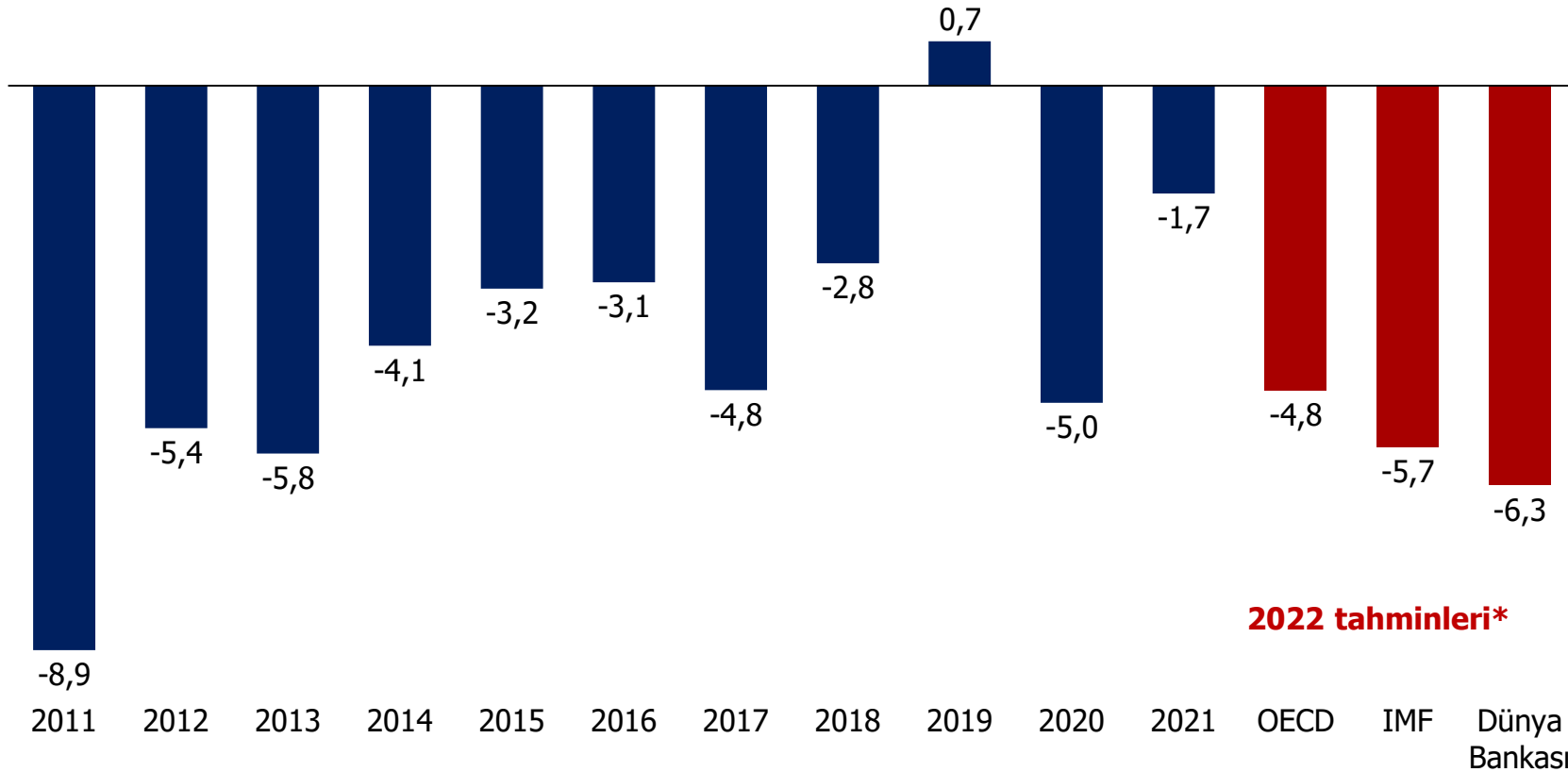


Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* 14 Ekim 2022 tarihi itibarıyla.

2022 yılında cari işlemler açığının önemli ölçüde artacağı tahmin edilmektedir.
Uluslararası kuruluşların cari açık /GSYİH tahminleri %4,8 - 6,3 aralığındadır.

Cari işlemler dengesi / GSYİH (%) 2011 - 2022



Kaynak: TÜİK, TCMB, TEPAV görselleştirmesi

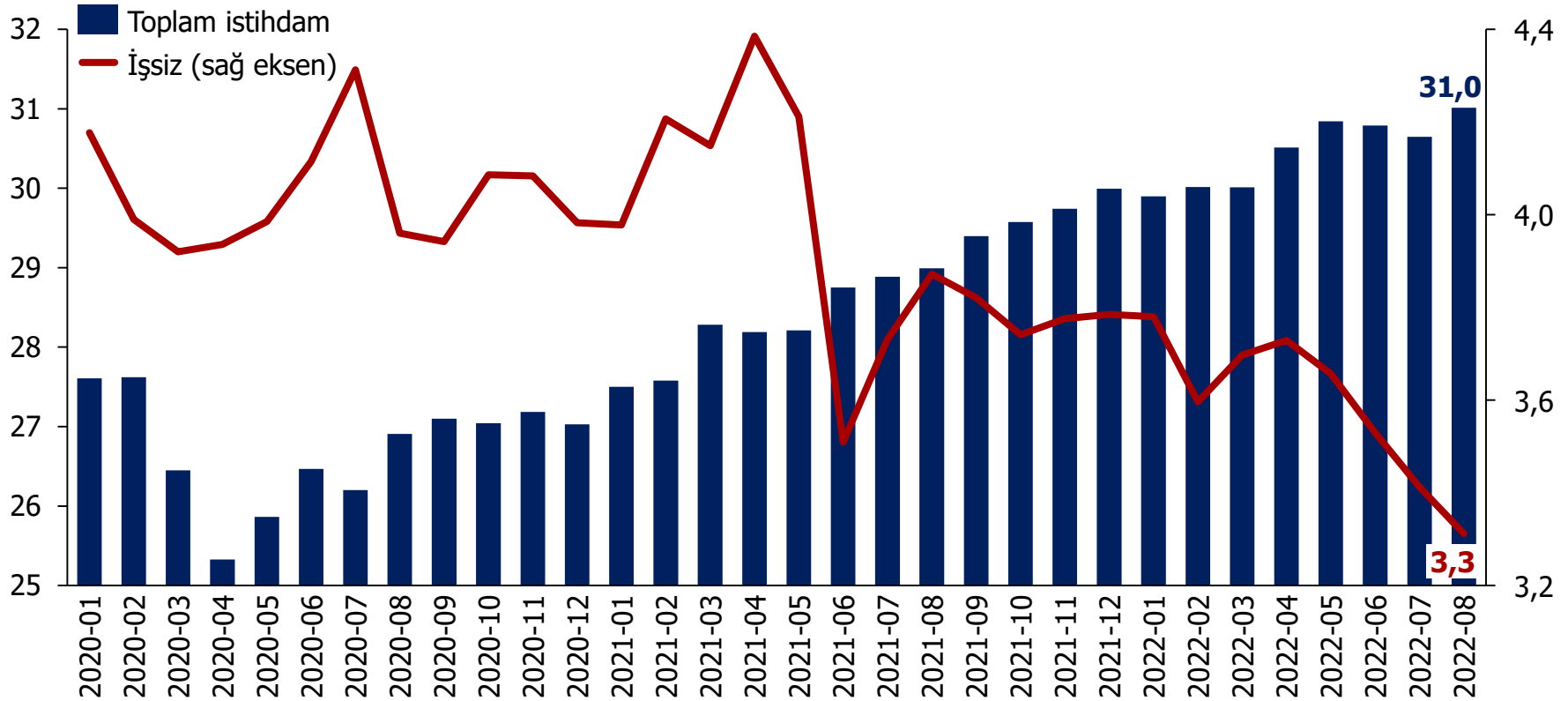
* IMF- Sonbahar 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Haziran 2022 tahminleri, Dünya Bankası - Sonbahar 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu verileridir.

İstihdam ve İşsizlik

- Toplam istihdam ve işsiz sayıları
- İşgücüne katılım ve işsizlik oranları
- Kadın ve genç işsizlik oranları
- Geniş tanımlı işsizlik oranları
 - Zamana bağlı eksik istihdam ve işsizlerin bütünleşik oranı
 - İşsiz ve potansiyel işgücünün bütünleşik oranı
 - Atıl işgücü oranı

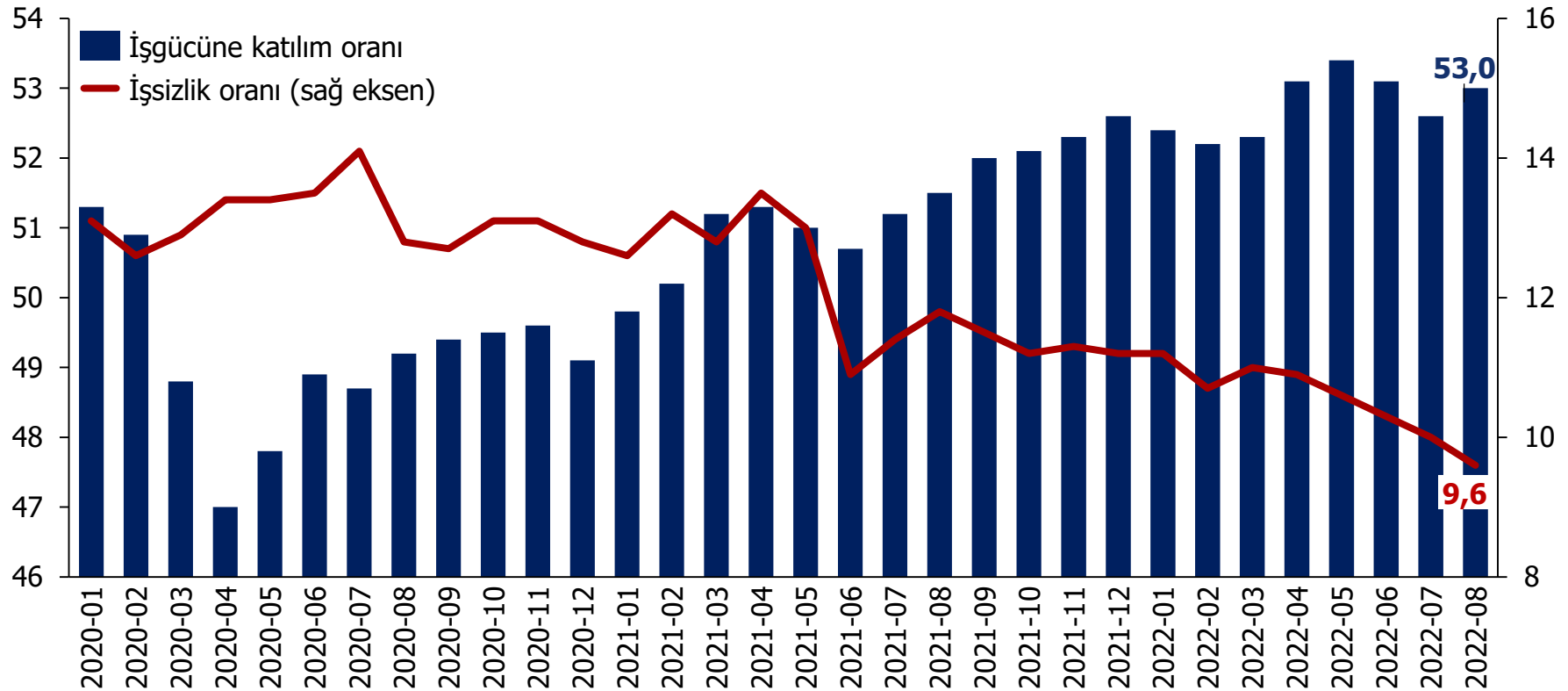
Ağustos ayında istihdam artarken işsiz sayısı gerilemiştir.
İstihdam bir önceki aya göre 366 bin artmış, işsiz sayısı ise 100 bin azalmıştır.

Toplam istihdam ve işsiz (mevsim etkisinden arındırılmış, milyon kişi) Ocak 2020 – Ağustos 2022



Ağustos ayında işsizlik oranı 0,4 puan gerileyerek %9,6 olmuştur.
İşgücüne katılım oranı ise 0,4 puan artarak ve %53 düzeyinde gerçekleşmiştir.

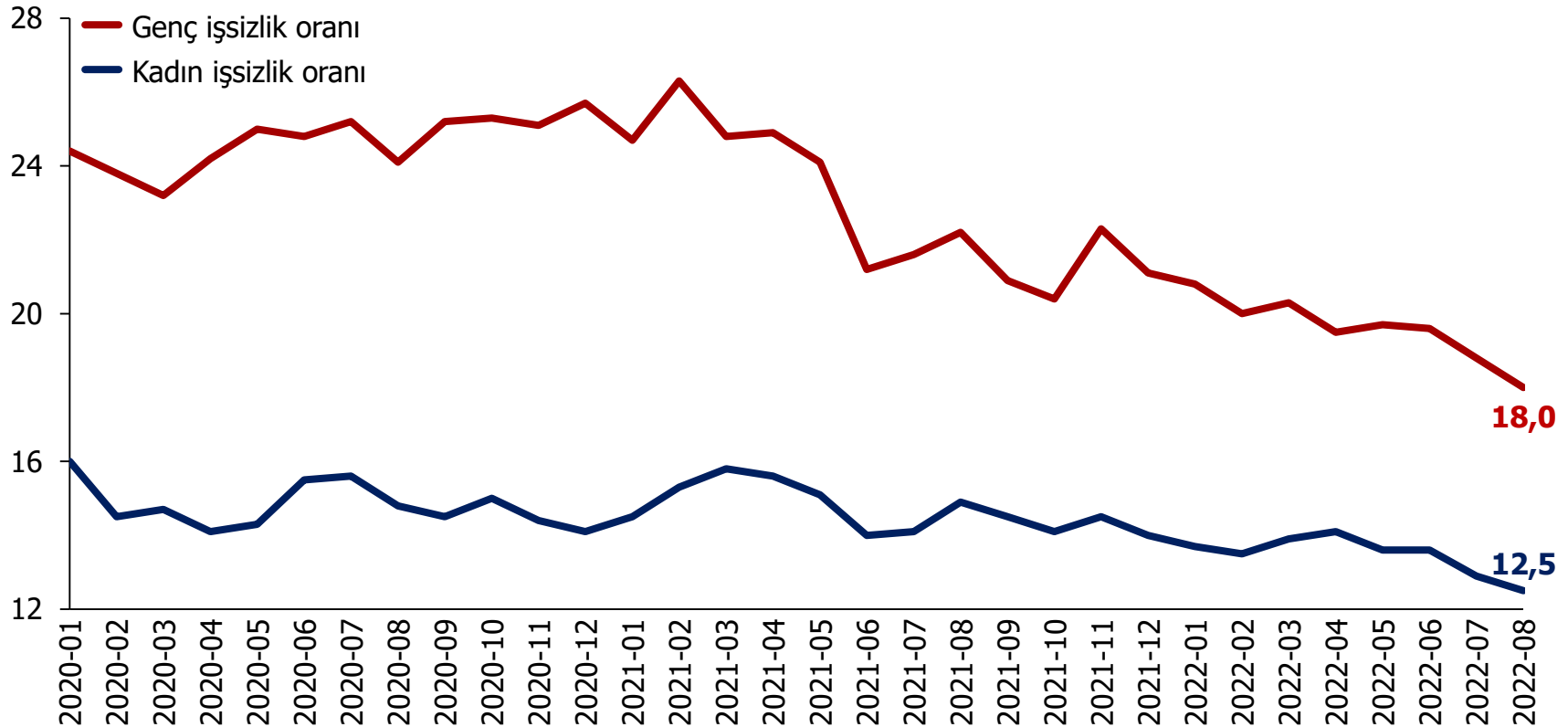
İşsizlik ve işgücüne katılım oranı (mevsim etkisinden arındırılmış, %) Ocak 2020 – Ağustos 2022



Kadın ve genç işsizlik oranları da gerilemiştir.

Ağustos ayında işsizlik oranları kadınlarda 0,4 puan, gençlerde ise 0,8 puan azalmıştır.

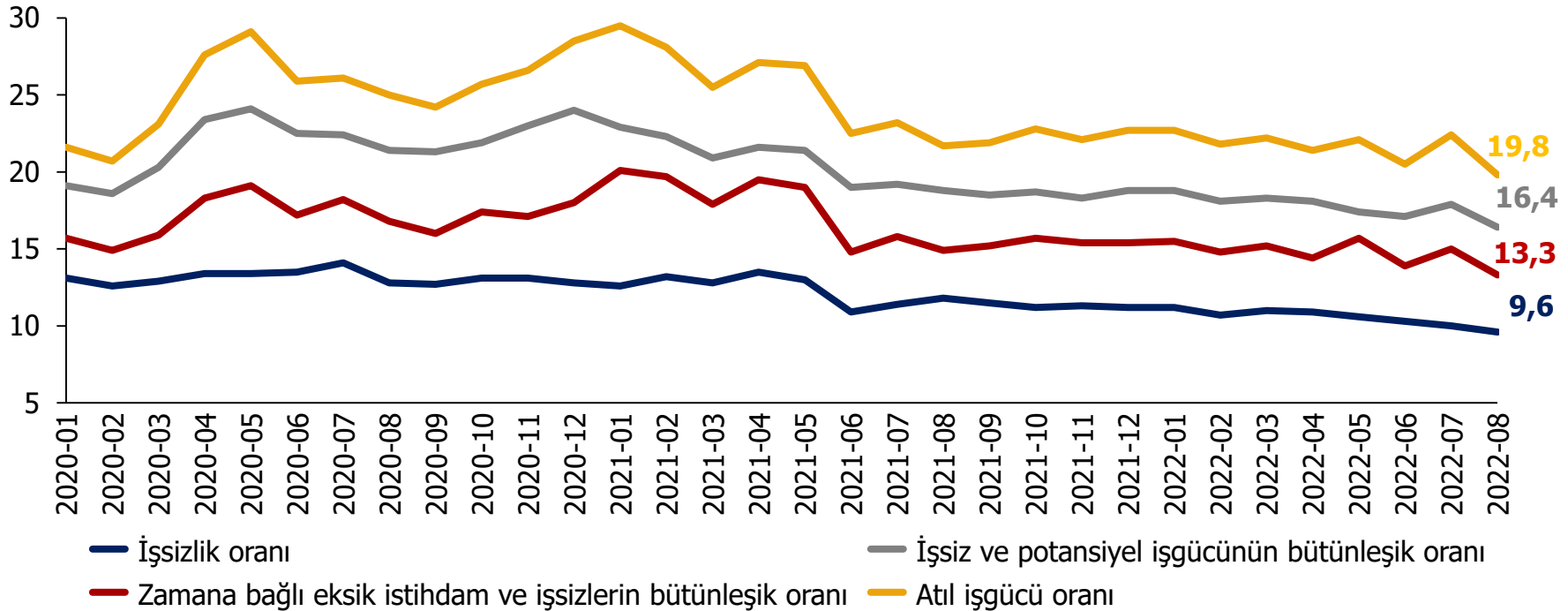
Genç ve kadın işsizlik oranları (mevsim etkisinden arındırılmış, %) Ocak 2020 – Ağustos 2022



Geniş tanımlı işsizlik göstergeleri gerilemiştir.

Atıl işgücü oranı bir önceki aya göre 2,6 puan azalarak %19,8'e düşmüştür; Ocak 2020'den bu yana en düşük seviyedir.

İşgücüne ilişkin tamamlayıcı göstergeler* (mevsim etkisinden arındırılmış, %)
Ocak 2020 – Ağustos 2022



Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* Zamana bağlı eksik istihdam: Referans haftasında istihdamda olan, esas işinde ve diğer işinde/işlerinde fiili olarak 40 saatten daha az süre çalışmış olup, daha fazla süre çalışmak istediğini belirten ve mümkün olduğu takdirde daha fazla çalışmaya başlayabilecek olan kişilerdir.

Potansiyel işgücü: Referans haftasında ne istihdamda ne de işsiz olan çalışma çağındaki kişilerden; iş arayan fakat kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olmayanlarla, iş aramadığı halde çalışma isteği olan ve kısa süre içerisinde işbaşı yapabilecek durumda olan kişilerdir.

Atıl işgücü: Zamana bağlı eksik istihdam, işsiz ve potansiyel işgücünün toplamıdır.

Kamu Maliyesi

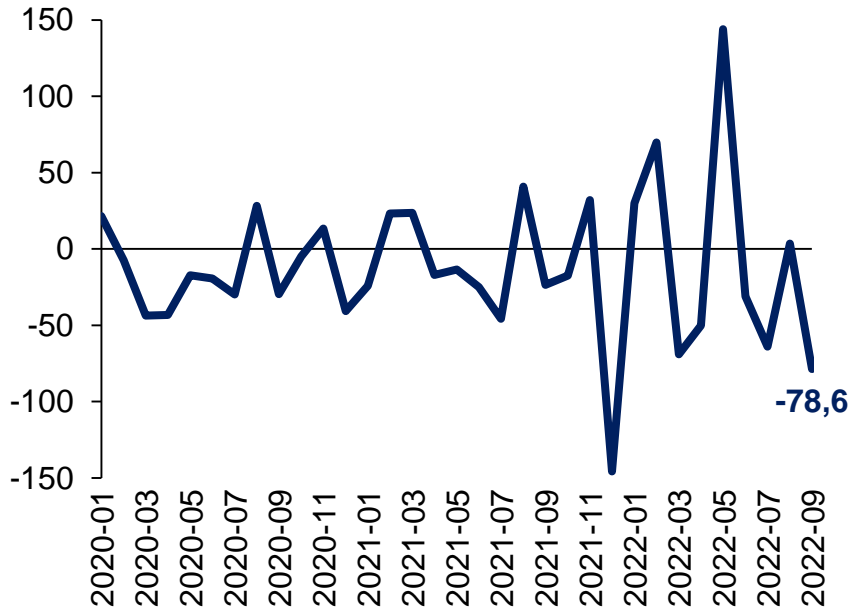
- Merkezi Yönetim bütçe dengesi
- Merkezi Yönetim faiz dışı denge
 - Program tanımlı faiz dışı denge
- Merkezi Yönetim borç stoku
 - Döviz cinsi borç stoku
 - Merkezi Yönetim borç stoku / GSYİH

Merkezi Yönetim bütçe dengesi ile faiz dışı dengede yüksek dalgalı seyir sürmektedir.

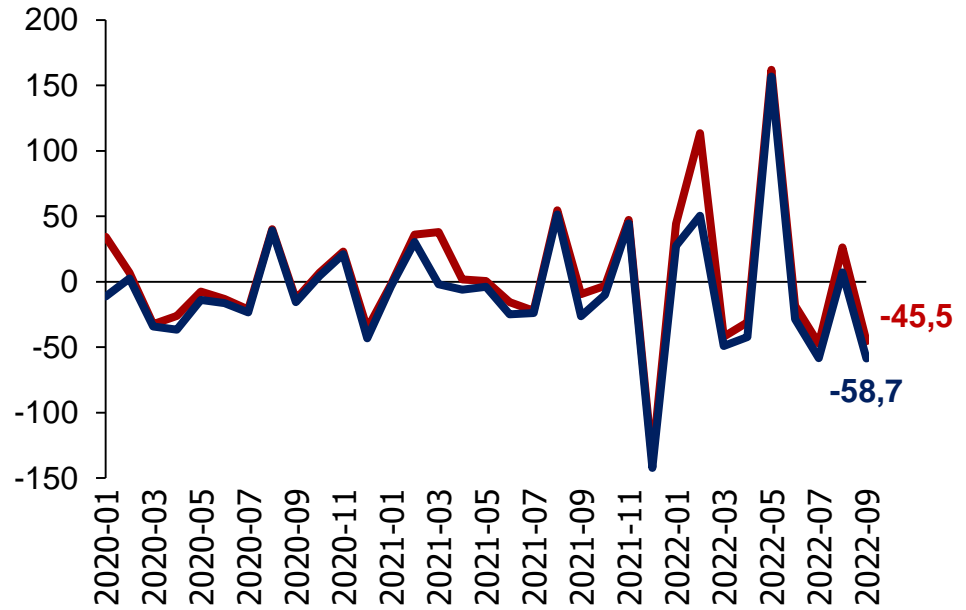
Eylül ayında Merkezi Yönetim bütçe dengesinde 78,6 milyar TL, faiz dışı dengede ise 58,7 milyar TL açık kaydedilmiştir.

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi (milyar TL) Ocak 2020 – Eylül 2022

Merkezi Yönetim Bütçe Dengesi



Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi



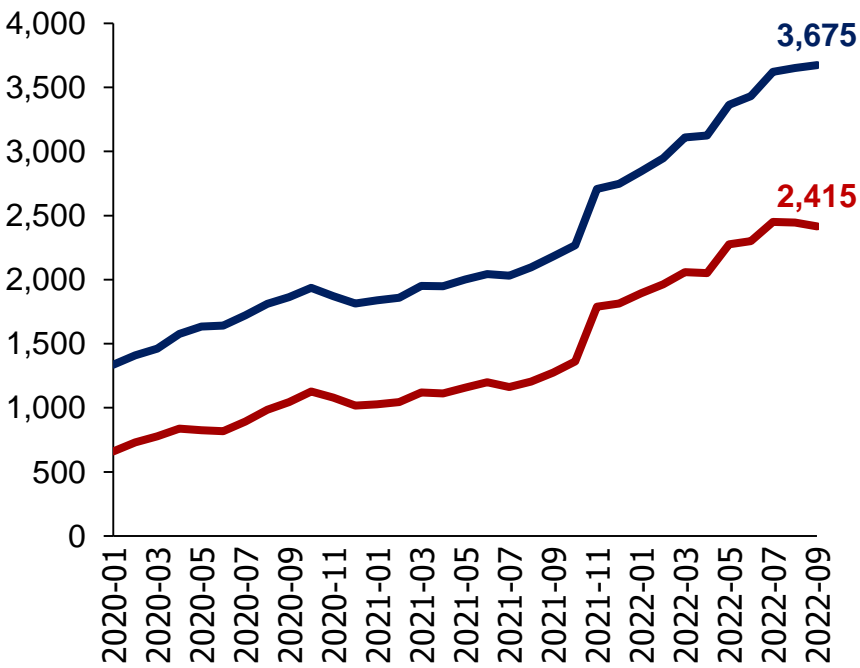
- Merkezi Yönetim Faiz Dışı Dengesi
- Merkezi Yönetim Program Tanımlı Faiz Dışı Denge

Eylül ayında Merkezi Yönetim borç stoku 3,7 trilyon TL'ye ulaşmıştır.

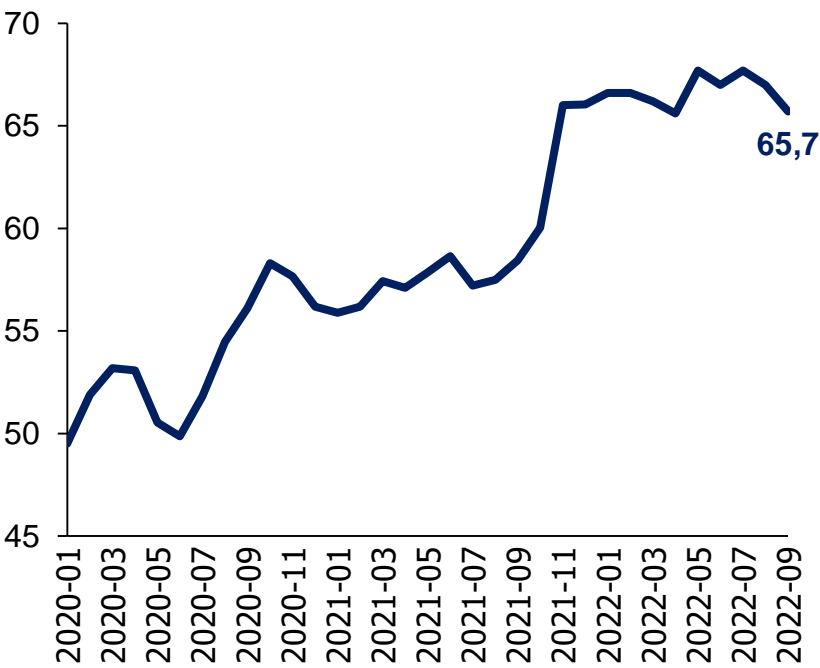
Borç stokunun %65,7'si döviz cinsindendir.

Merkezi Yönetim Borç Stoku (Ocak 2020 – Eylül 2022)

Merkezi Yönetim Borç Stoku (milyar TL)



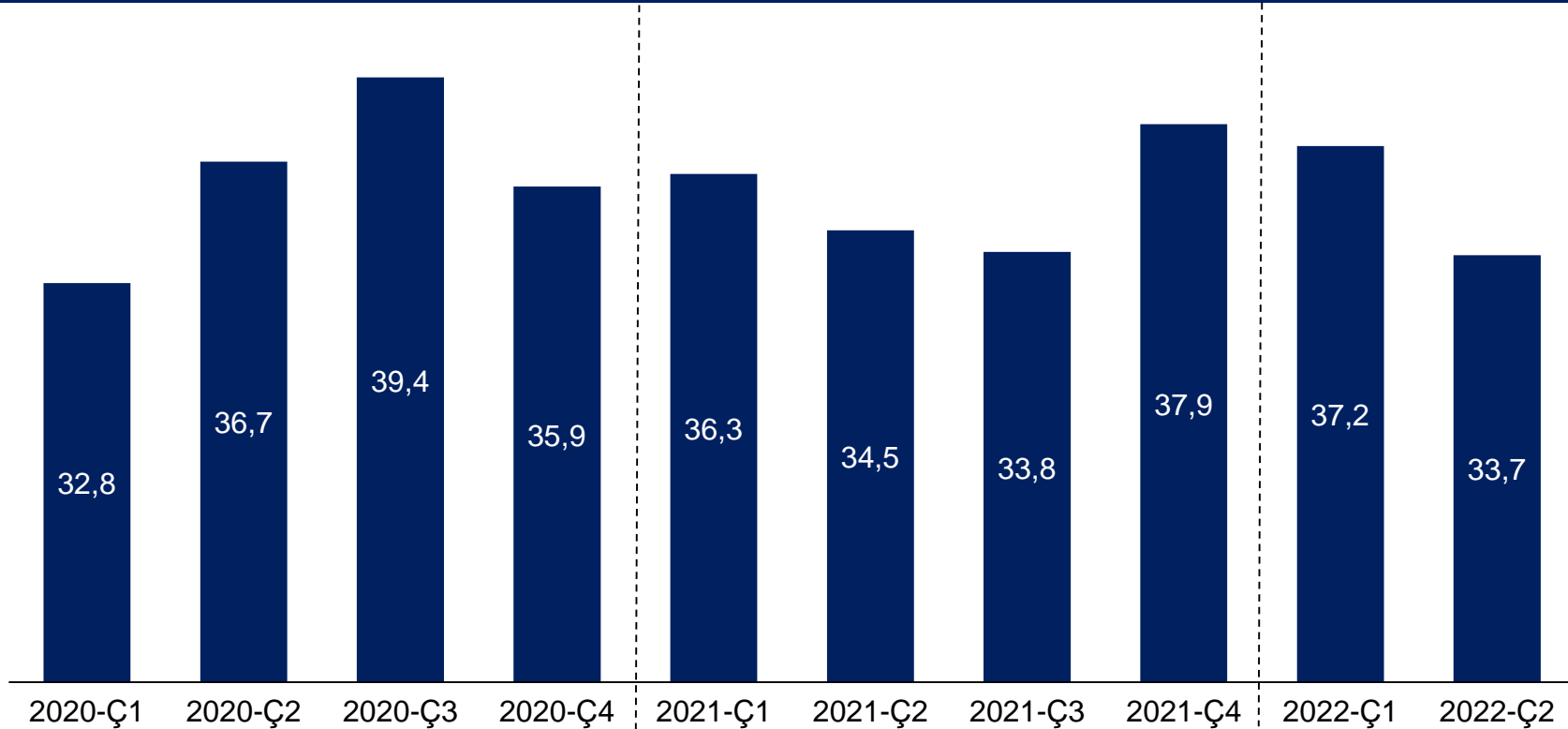
Döviz Cinsi Borç Stokunun Payı (%)



— Merkezi Yönetim Borç Stoku
— Merkezi Yönetim Döviz Cinsi Borç Stoku

2022'nin ikinci çeyreğinde Merkezi Yönetim borç stokunun GSYİH oranı %33,7'ye gerilemiştir.

Merkezi Yönetim Borç Stoku / GSYİH (%) 2020 Ç1 – 2022 Ç2



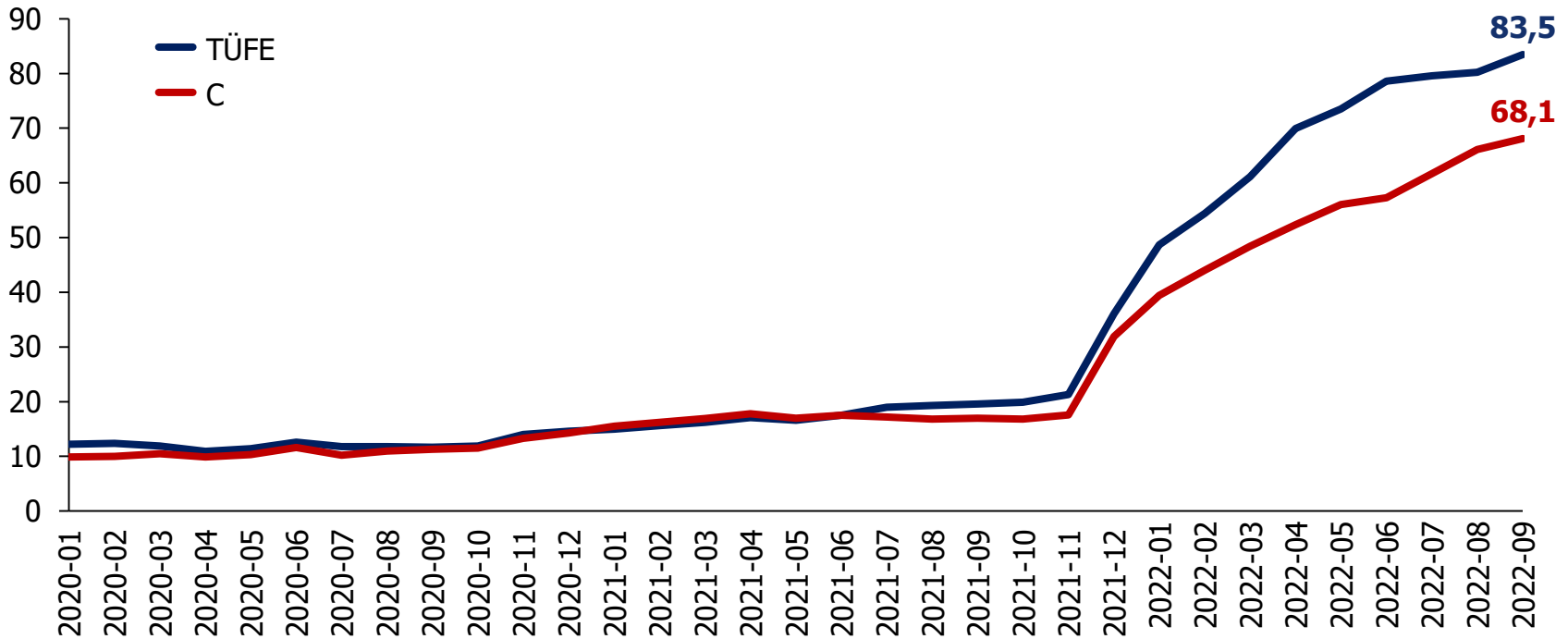
Enflasyon

- Tüketici enflasyonu
 - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve özel kapsamlı gösterge - C
 - Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) ve alt kalemler
- Üretici enflasyonu
 - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve imalat alt endeksi
 - Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) ve alt kalemler

Eylül ayında tüketici enflasyonu %83,5'e yükselmiştir.

Temel eğilim göstergelerinden TÜFE-C endeksinin yıllık değişimi ise %68,1'dir.

TÜFE ve özel kapsamlı enflasyon göstergesi - C* (yıllık değişim, %) Ocak 2020 – Eylül 2022



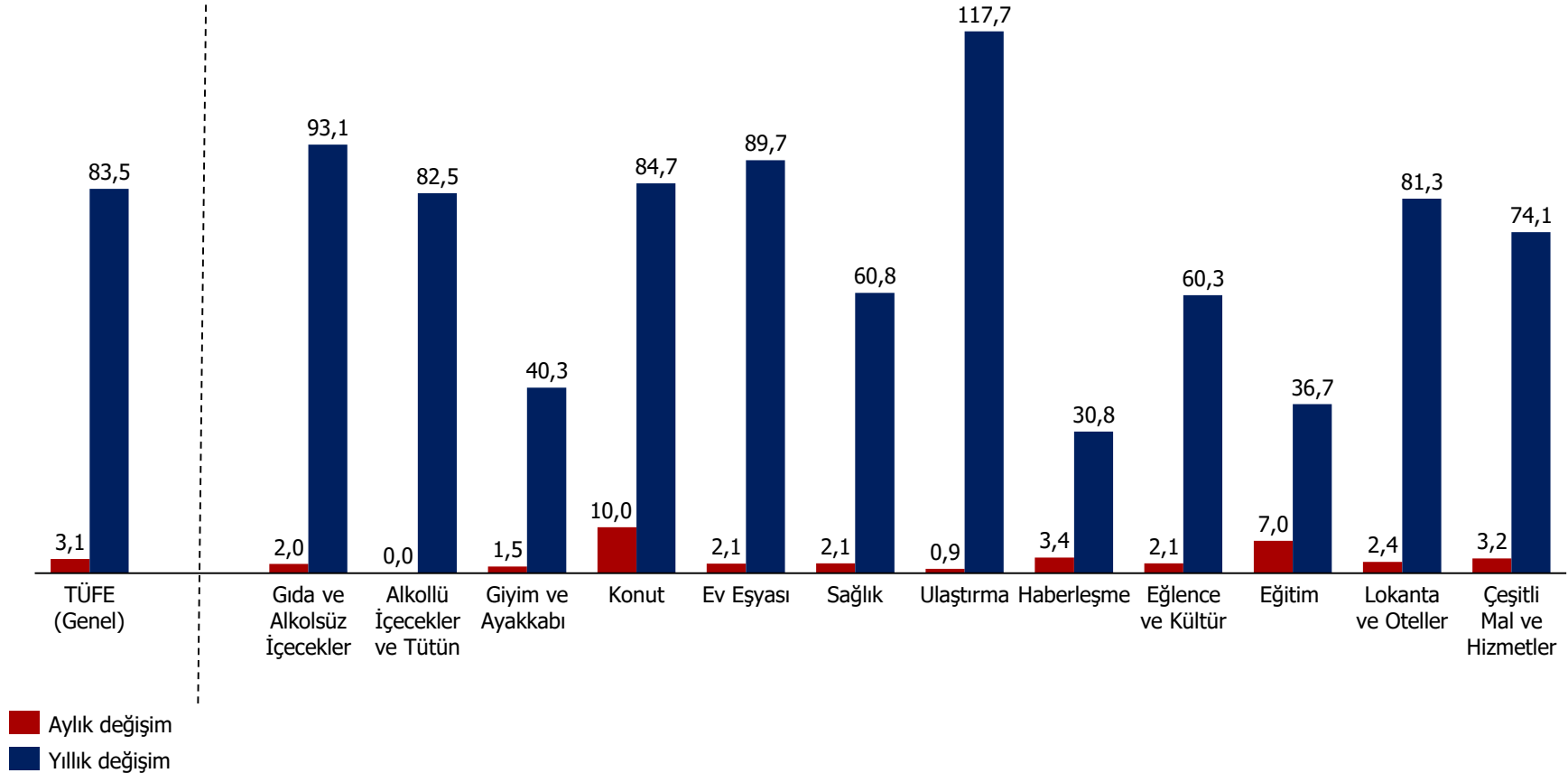
Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi

* Enflasyonun temel eğilimini göstermek amacıyla hesaplanan özel kapsamlı göstergelerden TÜFE-C, enerji, gıda ve alkolsüz içecekler, alkollü içkiler ile tütün ürünleri ve altın hariç TÜFE'yi göstermektedir.

Eylül ayında aylık tüketici enflasyon oranı %3,1'dir; konut grubunda aylık fiyat artışları %10 düzeyinde gerçekleşmiştir.

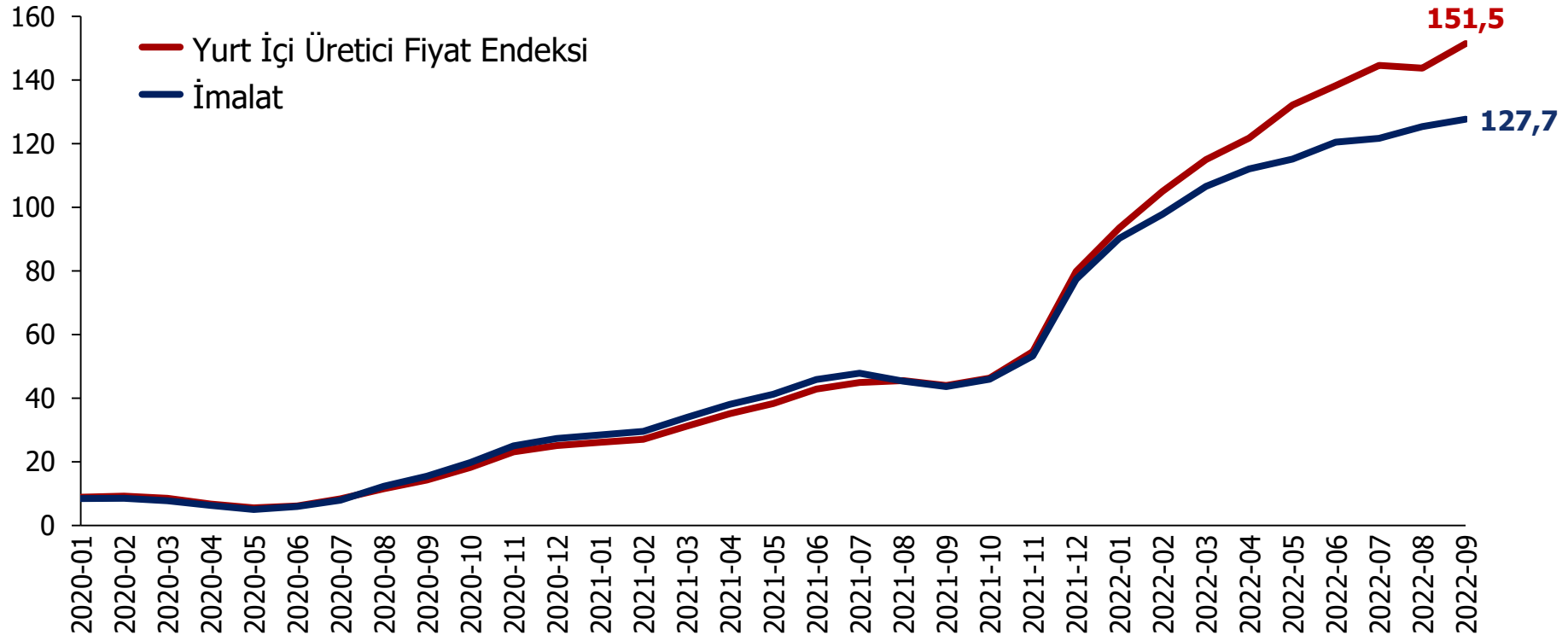
Yıllık olarak en yüksek artışlar ulaştırma ve gıda harcamalarındadır.

TÜFE ve alt kalemler (%) Eylül 2022



Eylül ayında yurtiçi üretici enflasyon oranı %151,5 düzeyinde gerçekleşmiştir.
ÜFE ve TÜFE enflasyonu arasındaki fark ise 68 puana ulaşmıştır.

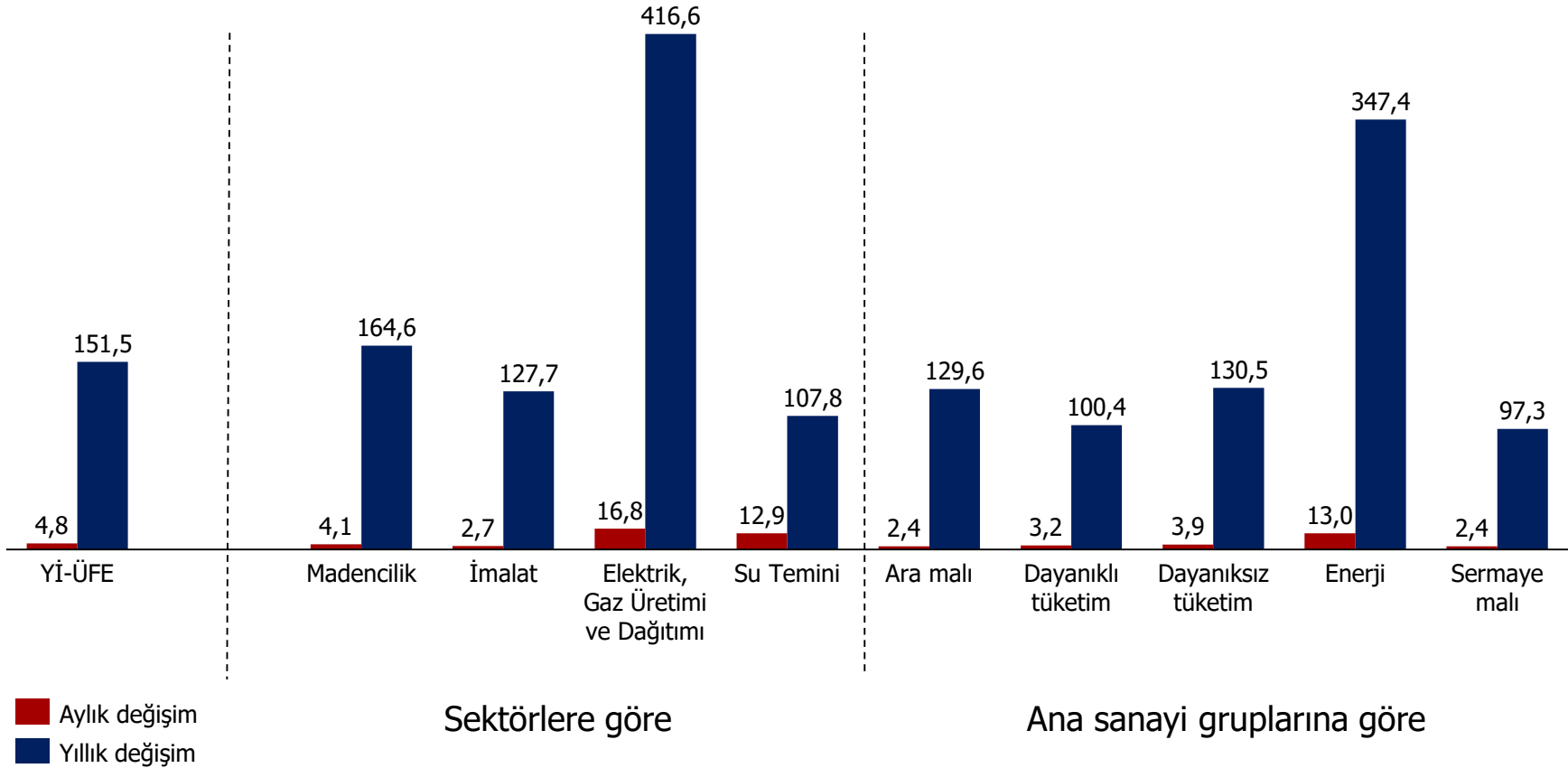
Yİ-ÜFE ve imalat (yıllık değişim, %) Ocak 2020 - Eylül 2022



Eylül ayında aylık üretici enflasyon oranı %4,8'dir; aylık enflasyon enerjide %13, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında ise %16,8'dir.

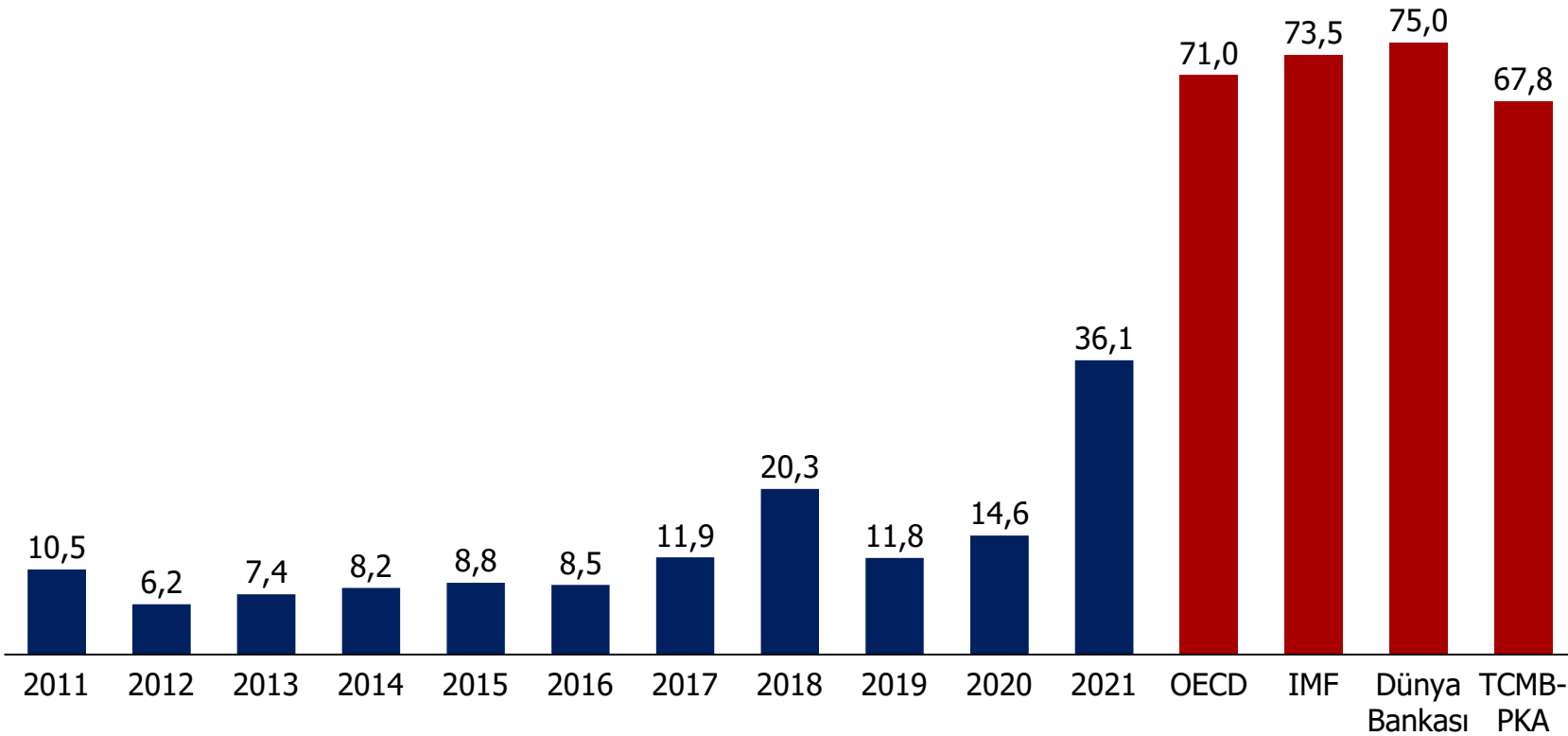
Yıllık fiyat artışları enerji sektöründe %347,4, elektrik, gaz üretimi ve dağıtımında ise %416,6 oranına ulaşmıştır.

Yİ-ÜFE ve alt kalemler (%) Eylül 2022



Enflasyonun 2022 yıl sonunda yüksek seviyesini koruyacağı tahmin edilmektedir.
Ekim ayında IMF tahminini %52,4'ten %73,5'e, Dünya Bankası ise %61'den %75'e yükseltmiştir.

Enflasyon (TÜFE, %) 2011 - 2022



2022 tahminleri*

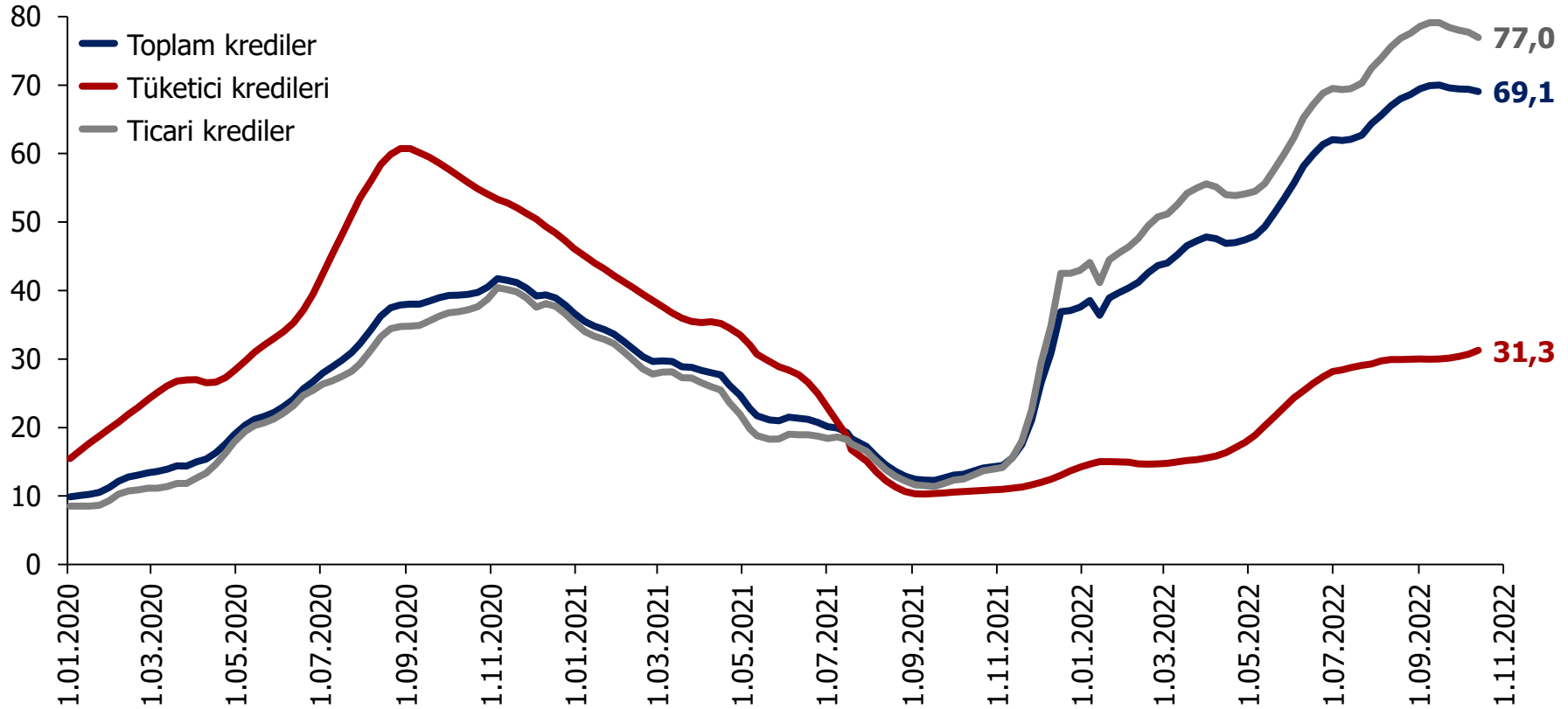
Kaynak: TÜİK, TEPAV görselleştirmesi
* IMF- Sonbahar 2022 Dünya Ekonomik Görünümü Raporu, OECD - Eylül 2022 Ekonomik Görünüm (Ara Rapor), Dünya Bankası - Sonbahar 2022 Avrupa ve Orta Asya Ekonomik Güncelleme Raporu ve TCMB - Ekim 2022 Piyasa Katılımcılar Anketi verileridir.

Kredi ve Mevduat

- Kredi gelişmeleri
 - Kredi büyüme hızları
 - Tüketici kredi büyümesi
- Tahsili gecikmiş alacaklar ve karşılıksız senetler
 - Takipteki alacaklar
 - Karşılıksız çek oranı
- Mevduat gelişmeleri
 - Toplam mevduat
 - TL ve YP mevduat
- Faiz oranları
 - Ticari kredi ve mevduat faizi
 - Tüketici kredi faizleri

Kredi kullanımlarında artışlar ticari krediler kaynaklı olarak hız kesmiştir.
Ticari kredilerin yıllık artış oranı son dört haftada 2 puan düşerek %77 olurken, tüketici kredilerindeki artış %31 ile sınırlıdır.

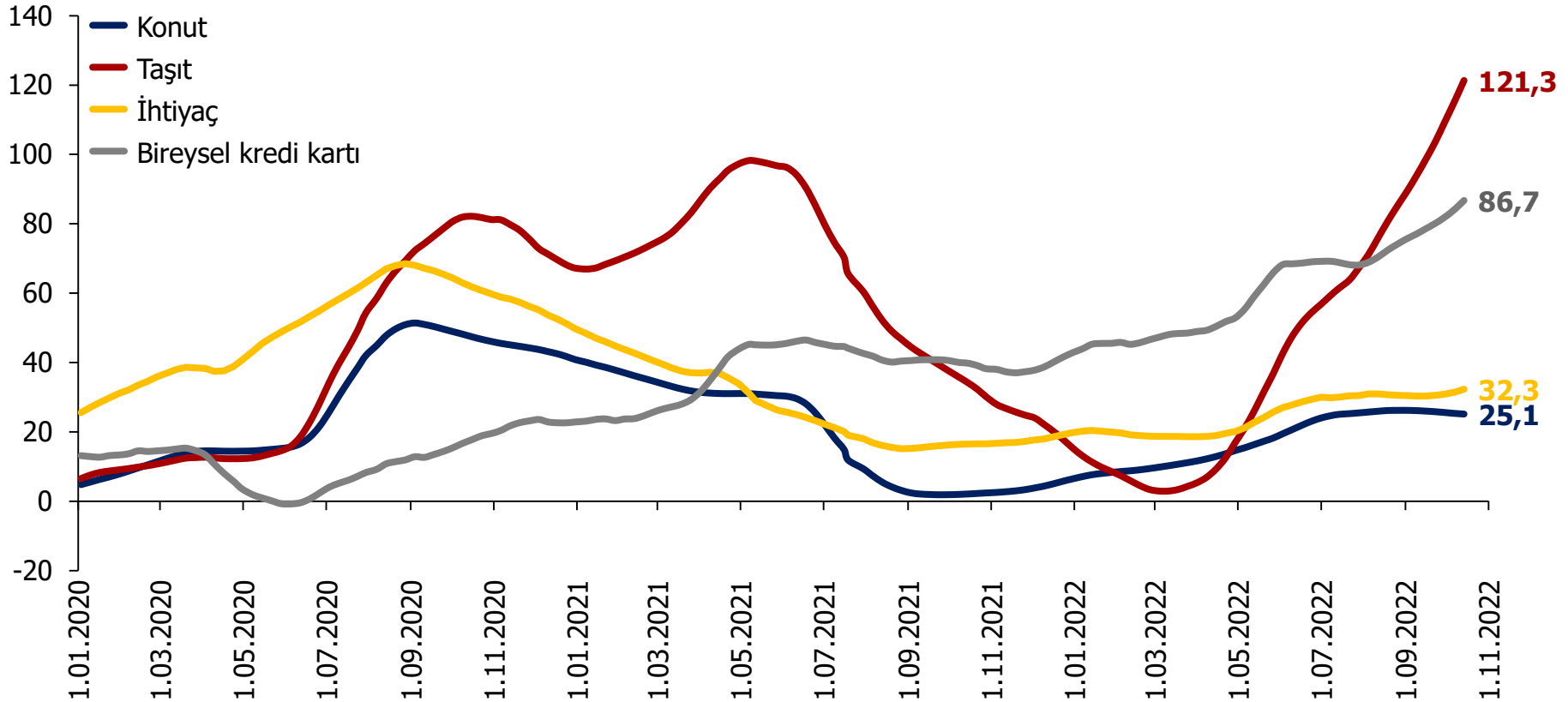
Kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık değişim, %) 3 Ocak 2020 – 14 Ekim 2022



Taşıt kredilerinde yüksek artışlar devam etmektedir; yıllık artış oranı %120'yi aşmıştır.

İhtiyaç kredilerinde yıllık artış oranı %32,3, konut kredilerinde ise %25,1 olmuştur.

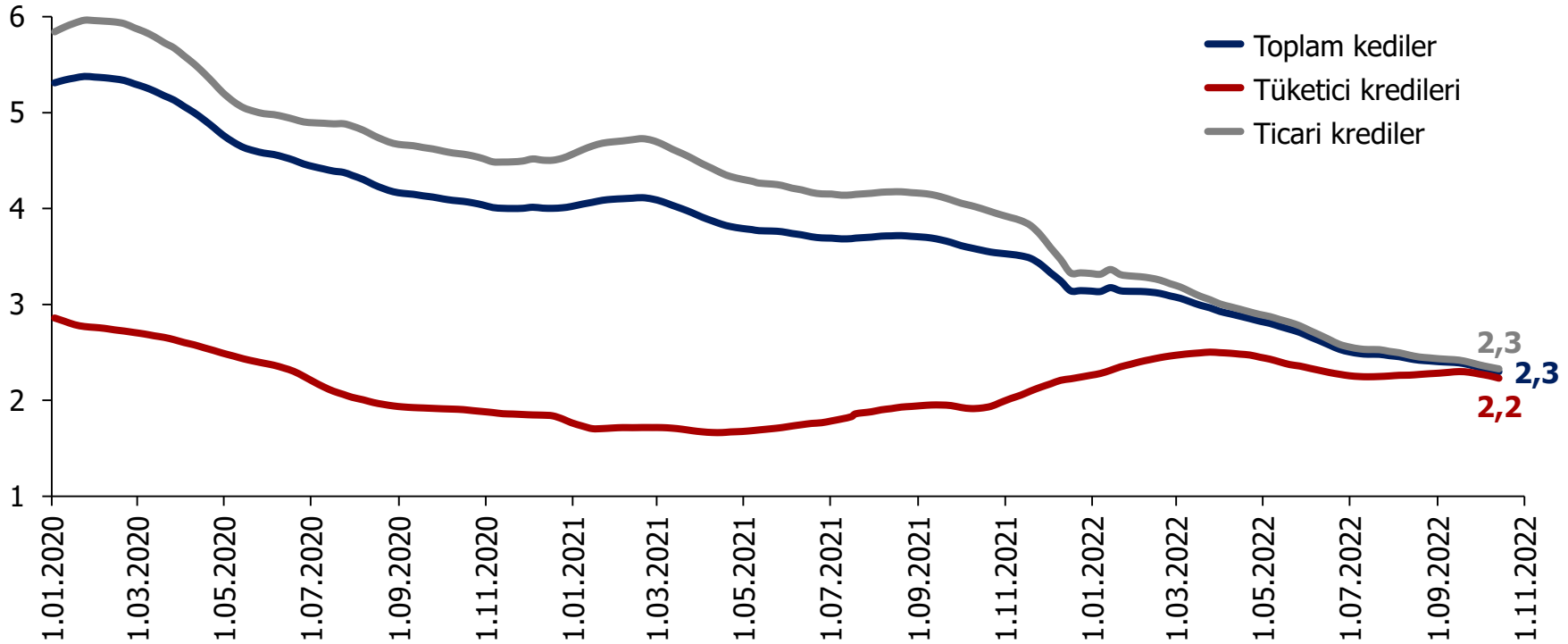
Tüketici kredi büyümesi (4 haftalık hareketli ortalama, yıllık % değişim) 3 Ocak 2020 – 14 Ekim 2022



Takipteki alacaklar oranı gerilemektedir.

Ekim ayı itibarıyla takipteki alacaklar oranı tüketici kredilerinde %2,2, ticari kredilerde ise %2,3'tür.

Takipteki kredi oranları* (4 haftalık hareketli ortalama, %) 3 Ocak 2020 – 14 Ekim 2022



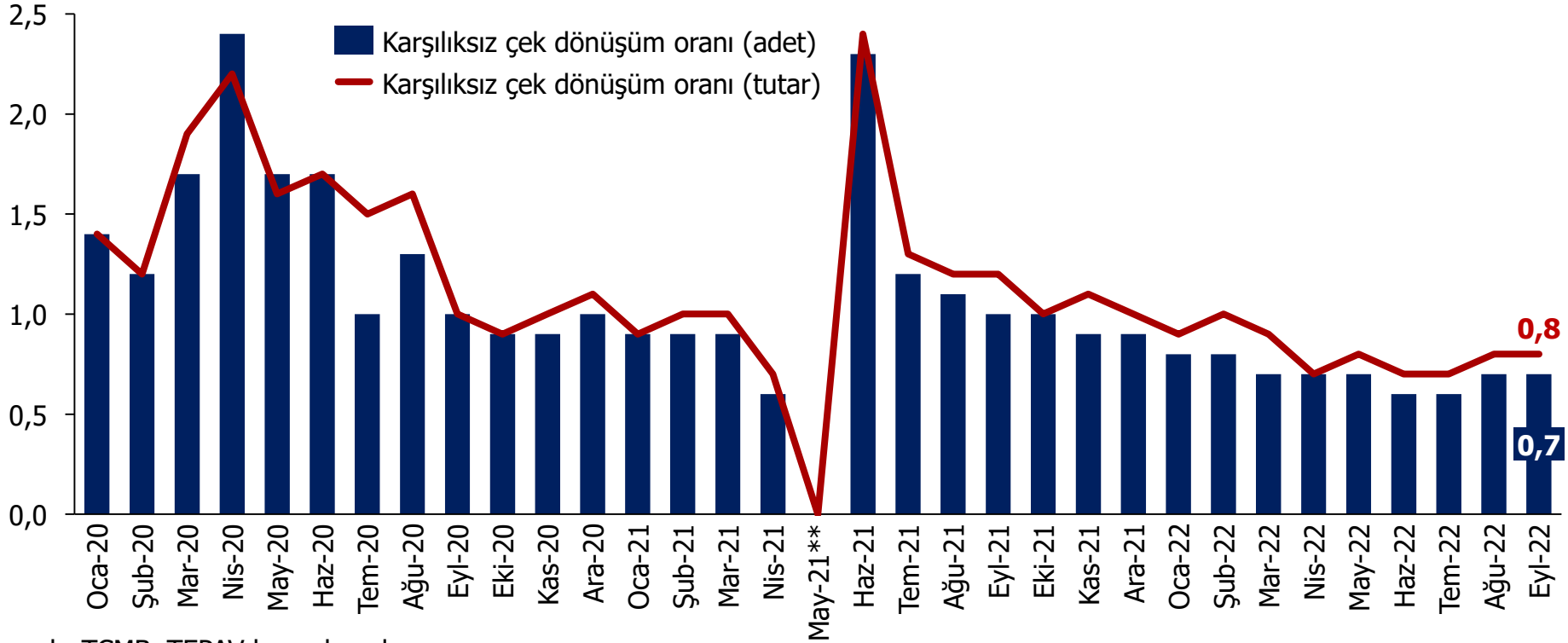
Kaynak: BDDK, TEPAV hesaplamaları

*Takipteki kredi oranı, takipteki alacakların toplam nakdi krediler içerisindeki payını göstermektedir.

**BDDK, salgının ardından işletmelerin yaşayacakları nakit akışı sorununun finansal bir probleme dönüşmemesi için Mart 2020'de aldığı kararla, 31 Aralık'a kadar 2. grup krediye (yakın izlemedeki krediler-sorunlu krediler) geçiş süresini 30 günden 90 güne, 3. grup krediye (takipteki krediler) geçiş süresi de 90 günden 180 güne çıkarmıştır. İlgili uygulama bazı istisnalar tanınarak 30 Eylül 2021'e kadar uzatılmıştır.

Eylül ayında karşılıksız çeklerin dönüşüm oranı aynı kalmıştır.
Karşılıksız çeklerde dönüşüm oranları tutar olarak %0,8, adet olarak %0,7 seviyesindedir.

Karşılıksız çek dönüşüm oranı* (%) Ocak 2020 – Eylül 2022



Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

*Karşılıksız çek dönüşüm oranları, takas odalarına ibraz edilen ve karşılıksız kalan çek adet ve tutarının toplam takasa ibraz edilen çek adet ve tutarı içindeki oranıdır.

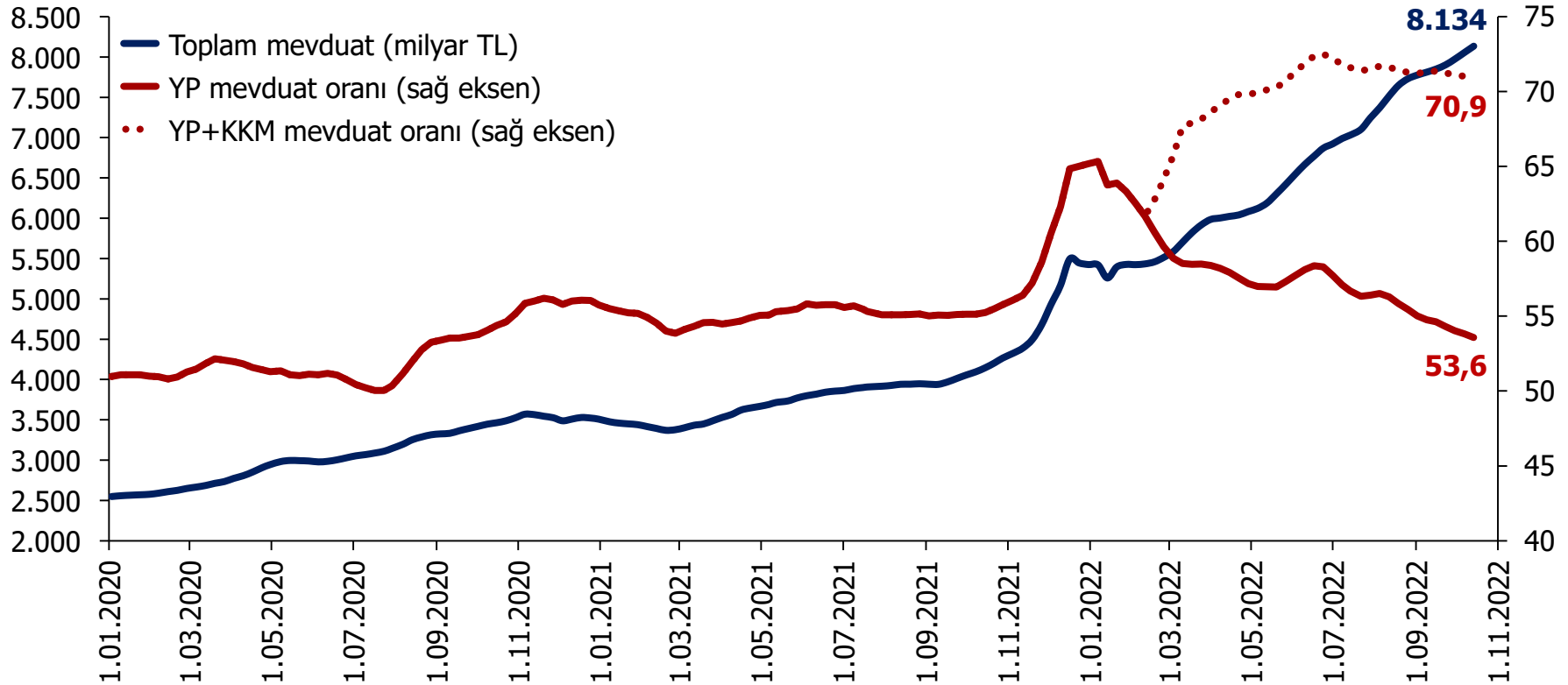
** Mayıs ayında karşılıksız çek işlemlerine ilişkin düzenleme nedeniyle veri açıklanmamıştır.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210430M1-1.htm>

Ekim ayı itibarıyla toplam mevduatlar 8,1 trilyon TL'ye ulaşmıştır.

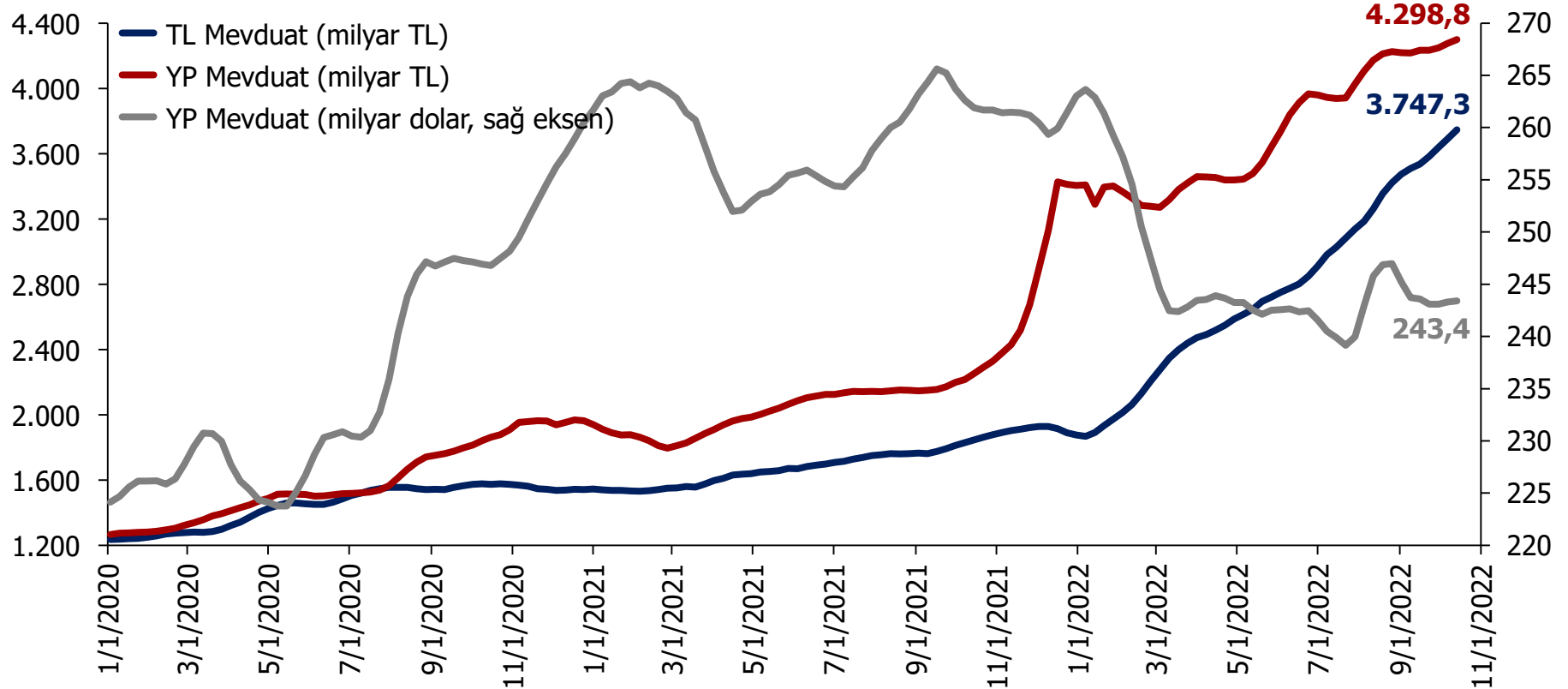
Kur Korumalı Mevduatlar (KKM) dahil edildiğinde yabancı para ve KKM dahil toplam mevduata oranı %70,9 düzeyindedir.

Toplam mevduat tutarı (milyar TL) ve dövizle endeksli mevduatların oranı (4 haftalık hareketli ortalama, %) 3 Ocak 2020 – 14 Ekim 2022



Ekim ayında yabancı para mevduatlar 243 milyar dolar seviyesindedir.
Yabancı para mevduatların TL karşılığı ise son dört haftada %1,5 artmıştır.

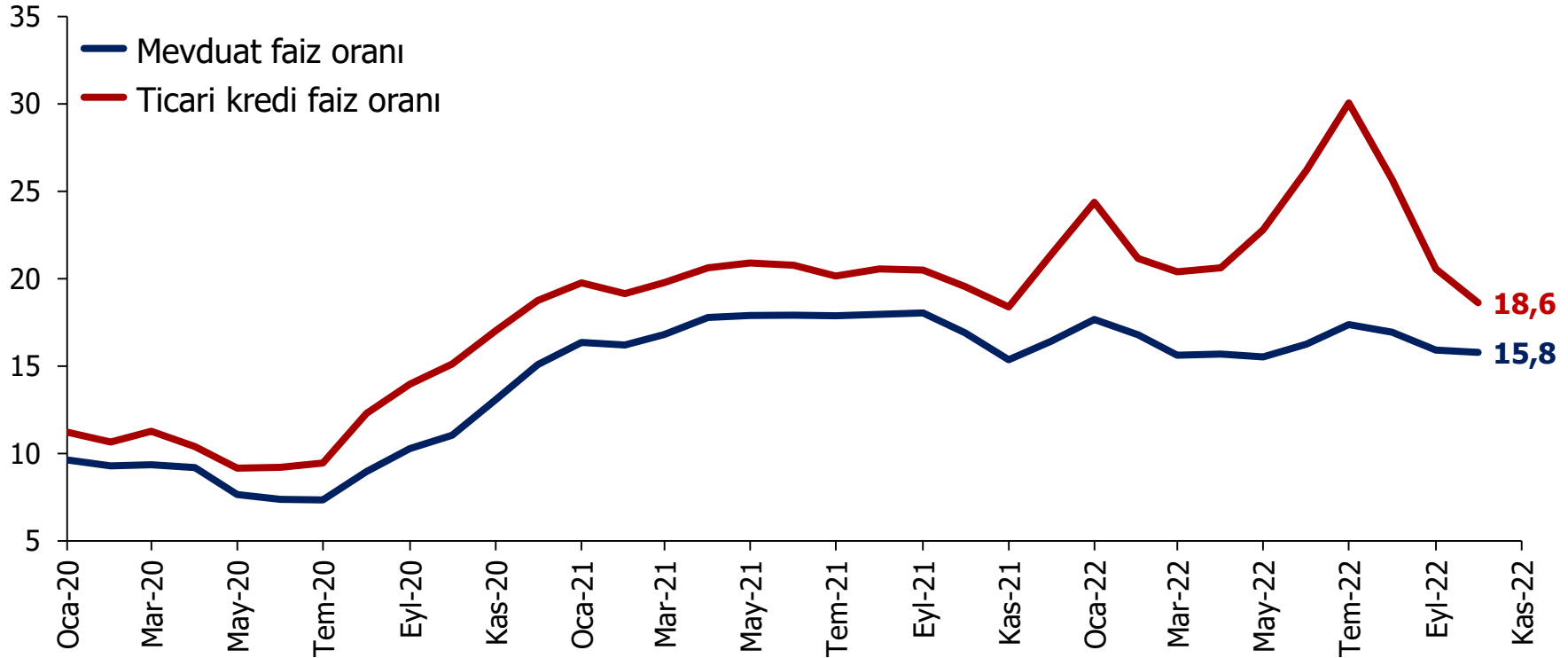
TL ve YP mevduat (4 haftalık hareketli ortalama) 3 Ocak 2020 – 14 Ekim 2022



Ticari kredi ve mevduat faiz oranlarında gerileme devam etmektedir.

Son iki ayda ticari kredi faiz oranındaki düşüş 7 puanı aşarken, mevduat faizlerindeki gerileme 1,2 puan ile sınırlıdır.

Ticari kredi* ve mevduat faizi (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2020 – Ekim 2022**



Kaynak: TCMB, TEPAV hesaplamaları

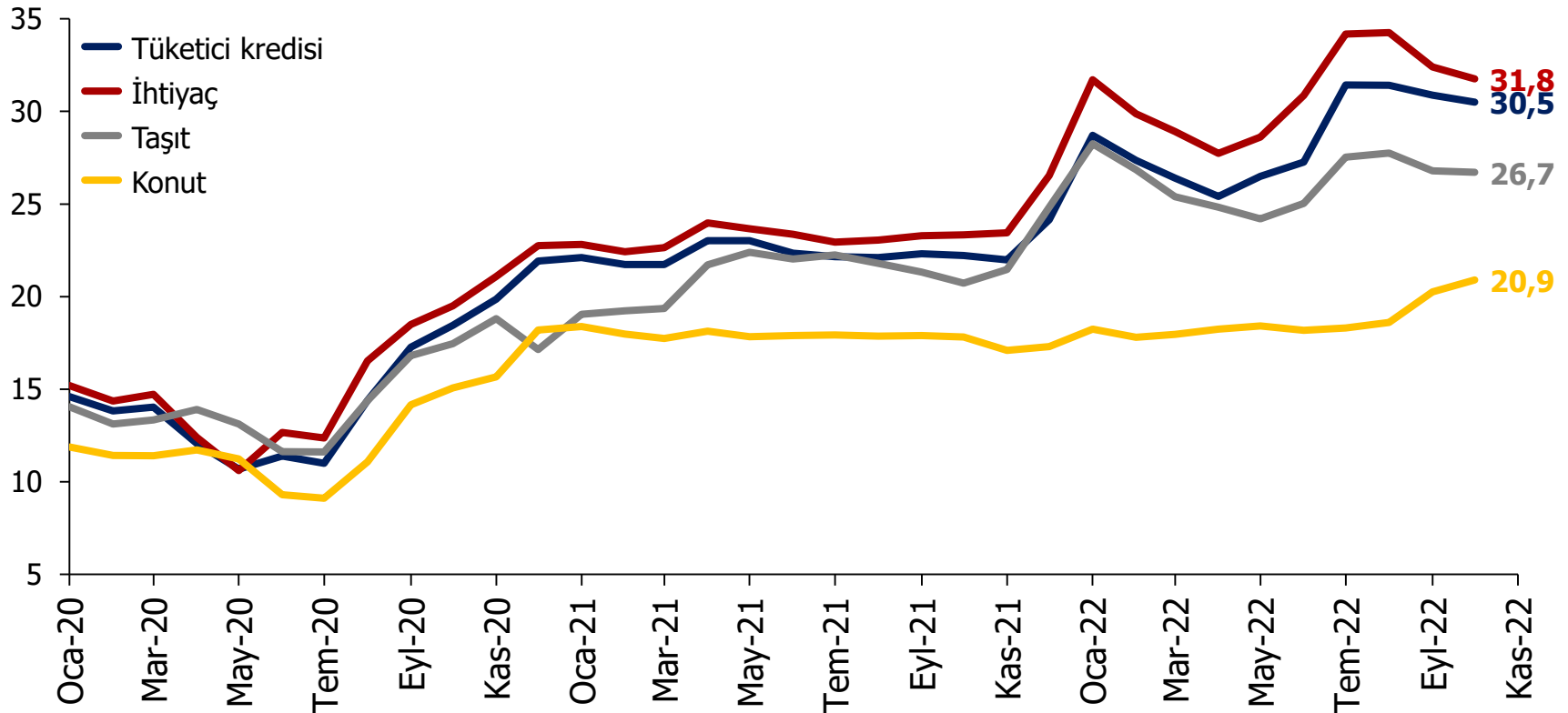
*Tüzel kişi Kredili Mevduat Hesabı ve kurumsal kredi kartları hariçtir.

** 14 Ekim 2022 tarihi itibarıyladır.

Tüketici kredi faizlerinde ise düşüşler 1 puanın altındadır.

Son iki ayda faizler ihtiyaç kredilerinde 2,5 puan, taşıt kredilerinde 1 puan gerilerken, konut kredilerinde 2,3 puan artmıştır.

Tüketici kredi faizleri (TL üzerinden açılan, akım veri, %) Ocak 2019 – Ekim 2022*



Kaynak: TCMB, TEPAV görselleştirmesi

* 14 Ekim 2022 tarihi itibarıyla.

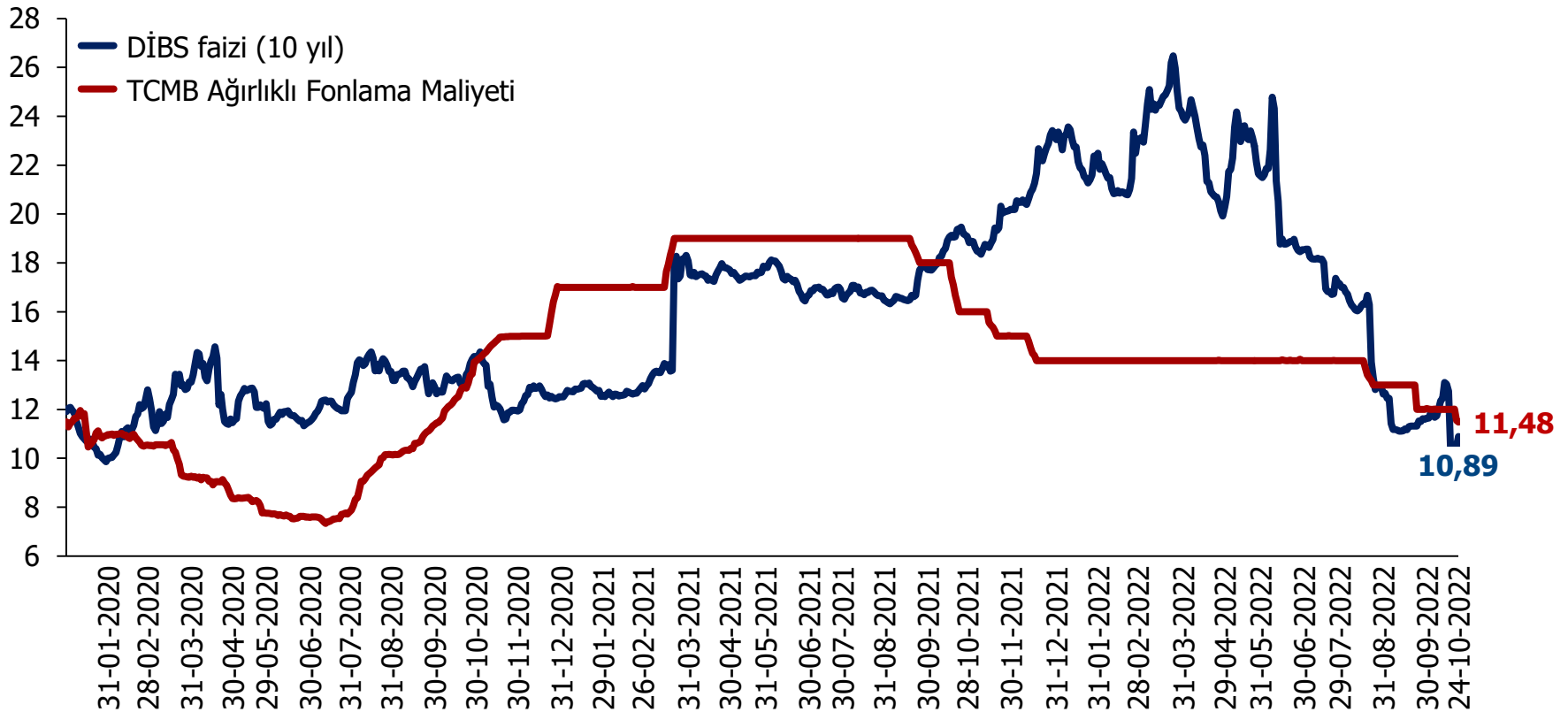
Finansal Piyasa Göstergeleri

- TCMB ortalama fonlama faizi
- Tahvil faizleri
- ABD tahvil faizi
- Türkiye risk primi (CDS)
- Döviz kurları

Merkez Bankası politika faiz oranını Ekim ayında 150 baz puan düşürmüştü ve %10,5'e çekmiştir.

Devlet iç borçlanma faizleri %10,89'e gerilemiştir; pandemi öncesi seviyelerindedir.

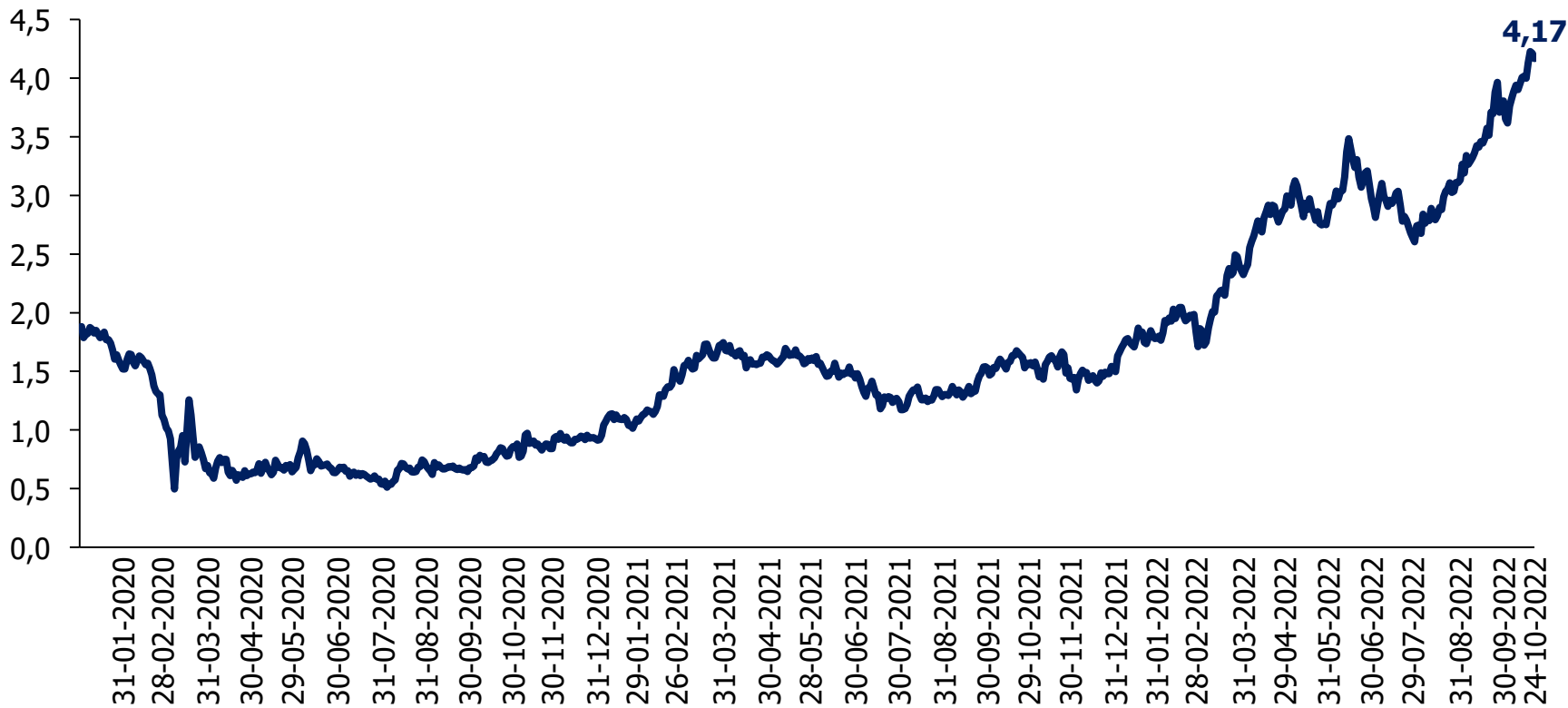
TCMB ortalama fonlama faizi ve Devlet iç borçlanma faizleri (günlük, %)
1 Ocak 2020 – 24 Ekim 2022



ABD para politikasında sıkılaşma devam etmektedir.

ABD 10 yıllık devlet iç borçlanma faizi Ekim ayı itibarıyla %4,17'dir; 2008 finansal krizi öncesi seviyelerine yükselmiştir.

Devlet iç borçlanma faizleri – ABD 10 yıl (günlük, %) 1 Ocak 2020 – 24 Ekim 2022



Türkiye'nin risklilik göstergesi yüksek seyretmektedir.
Kredi temerrüt takas (CDS) oranı ile ölçülen risklilik göstergesi 728 seviyesindedir.

Kredi Temerrüt Takası – CDS* (günlük) 1 Ocak 2020 – 21 Ekim 2022

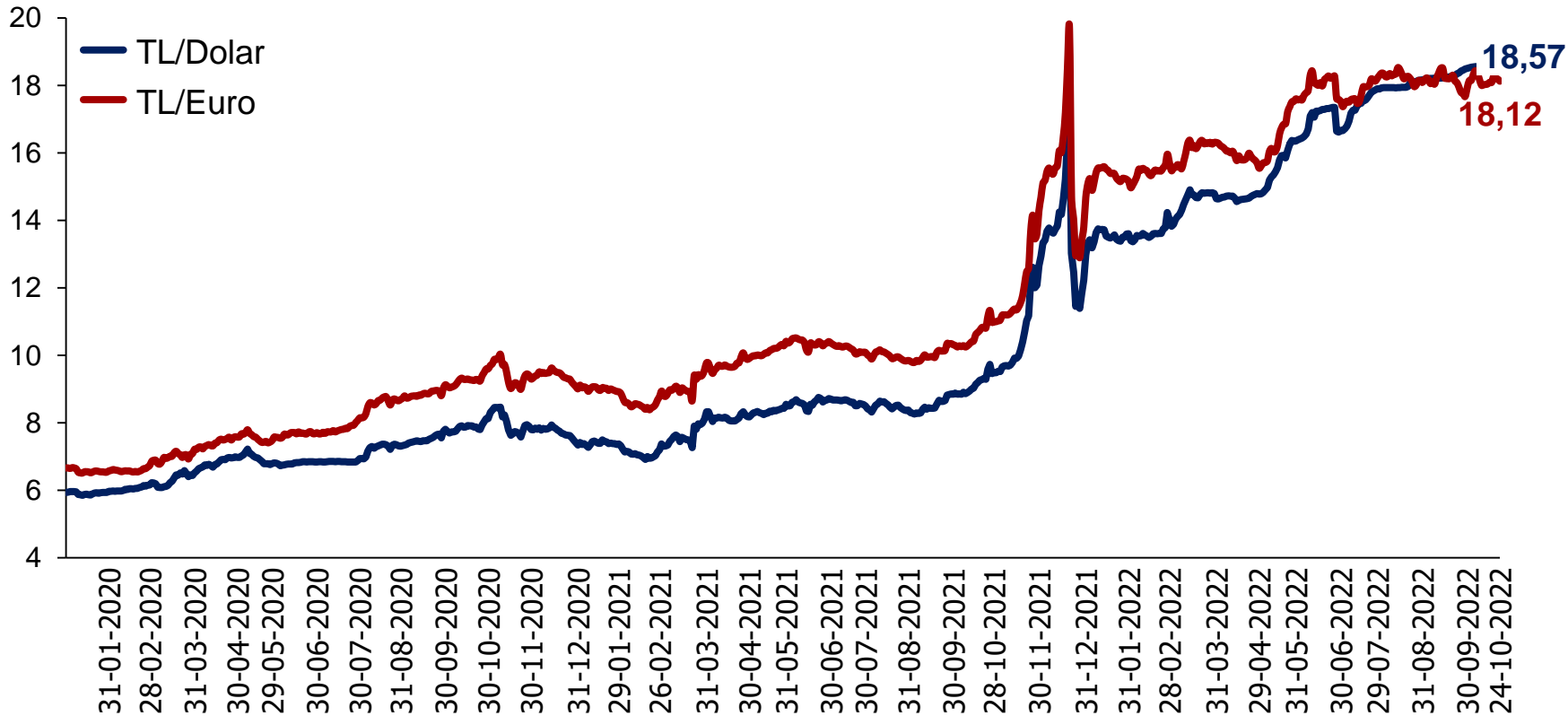


Kaynak: Reuters, TEPAV görselleştirmesi

* Tahvil ve benzeri yatırım enstrümanlarında borçlunun ödeyememe riskine karşı alacaklının hakkını garanti eden sigortadır.

Türk lirasının dolar karşısındaki değer kaybı sürmektedir.
Türk lirasının dolar ve Euro karşısındaki seyrinde Euro/dolar paritesinin dolar lehine değişimi de etkili olmaktadır.

Döviz kurları (günlük) 1 Ocak 2020 – 24 Ekim 2022



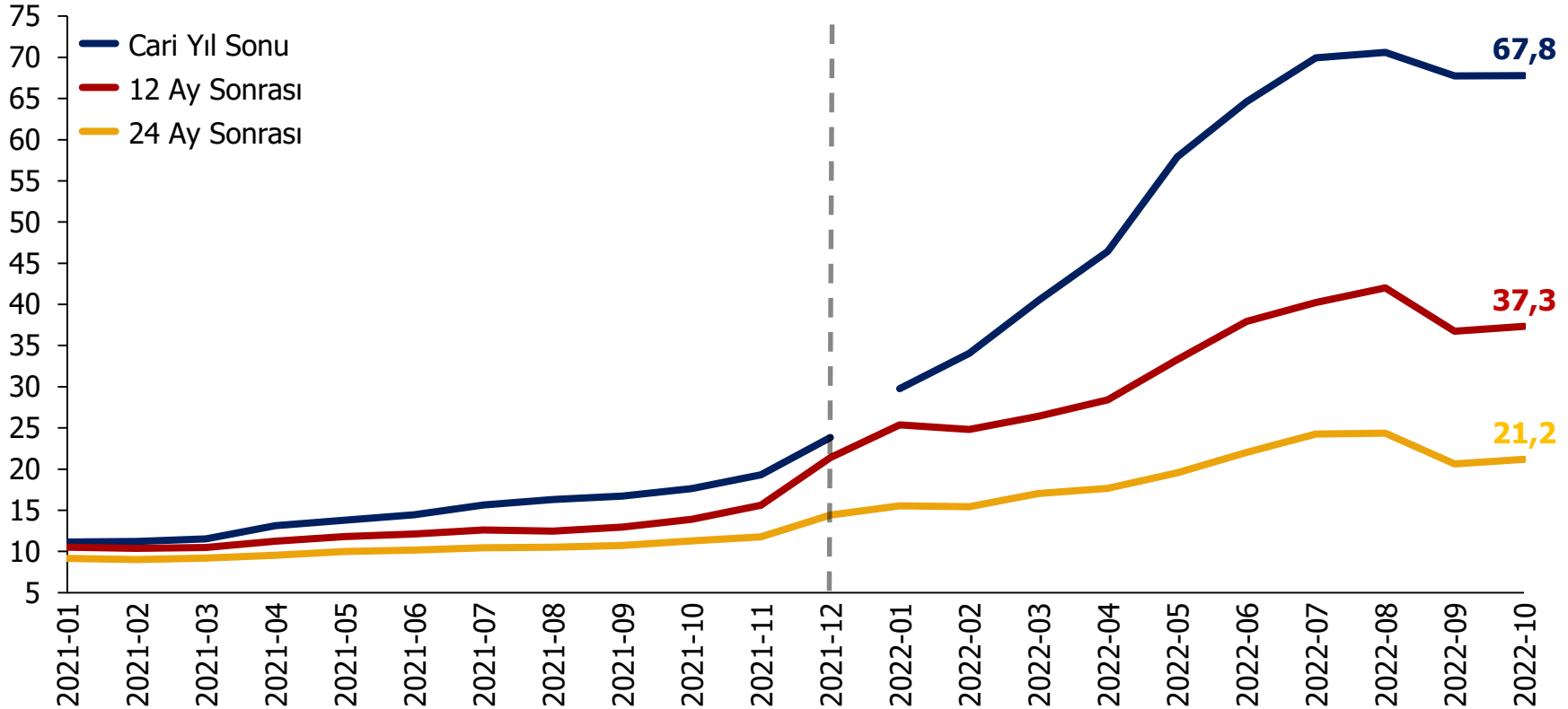
TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş Göstergeler*

- Enflasyon beklentileri
 - Cari yıl sonu yıllık TÜFE beklentisi
 - 12 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
 - 24 ay sonrasının yıllık TÜFE beklentisi
- Döviz kuru beklentileri
 - Cari ay sonu ABD dolar kuru beklentisi
 - Cari yıl sonu ABD dolar kuru beklentisi
 - 12 ay sonrasının ABD dolar kuru beklentisi
- Büyüme beklentileri
 - Cari yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi
 - Gelecek yılın yıllık GSYİH büyüme beklentisi

* TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, 14 Ekim 2022 tarihinde yayımlanmıştır. İlgili tarihten sonraki gelişmeler beklentilere yansımamaktadır.

Ekim ayında enflasyon beklentilerindeki değişim sınırlıdır.
Katılımcıların 2022 yıl sonu tüketici enflasyonu (TÜFE) beklentisi %67,8'dir.

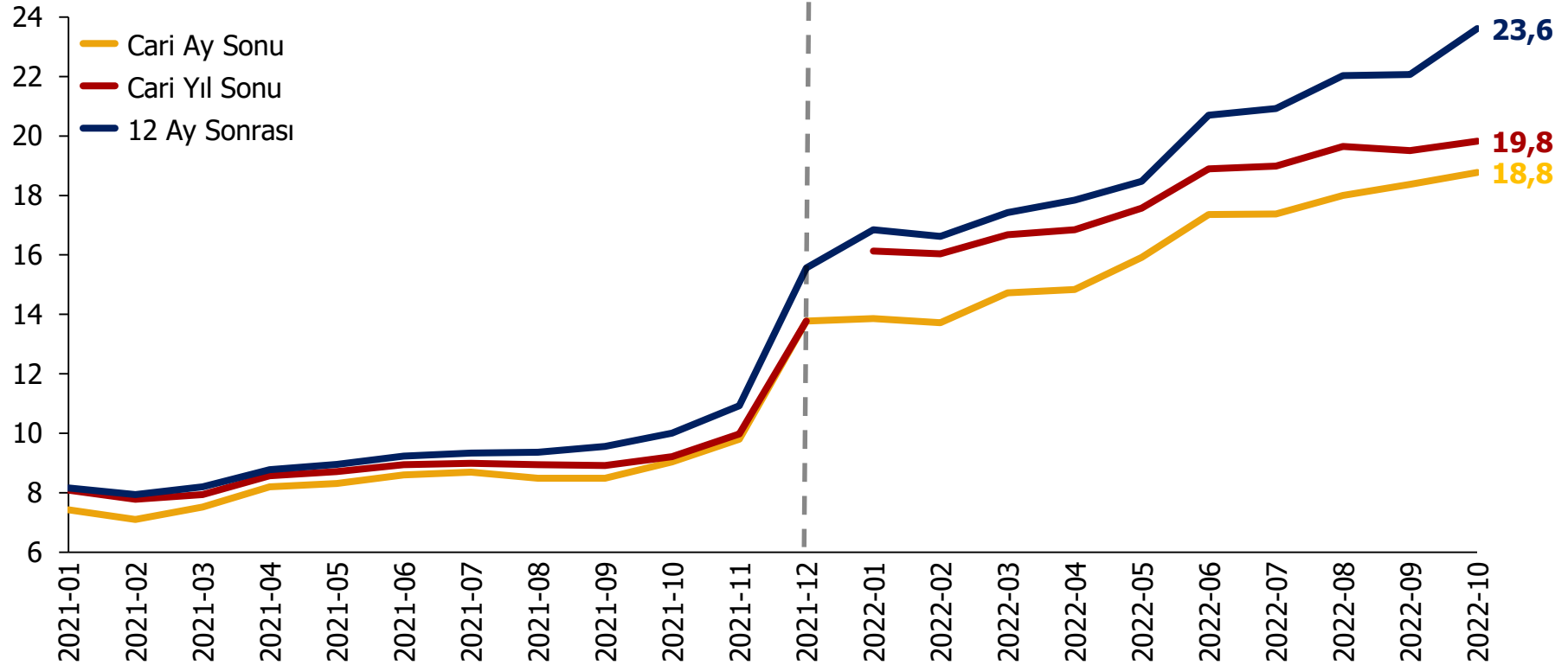
Yıllık TÜFE beklentileri (%) Ocak 2021 – Eylül 2022



Anket katılımcıları döviz kurunun (ABD doları/TL) yıl sonunda 19,8 TL olmasını beklemektedir.

12 ay sonrası döviz kuru beklentisi ise 23,6 TL olarak gerçekleşmiştir.

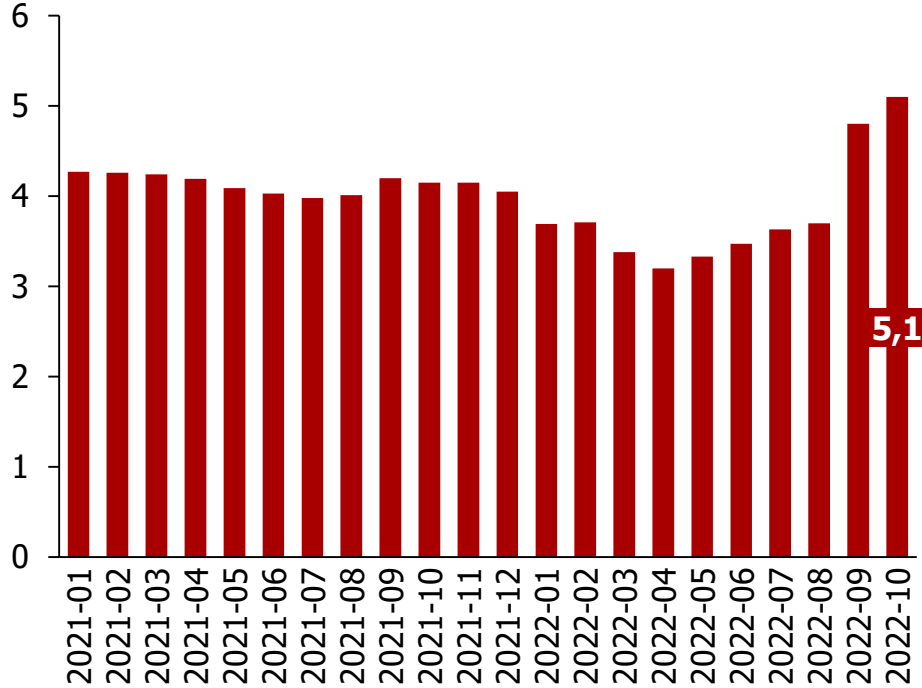
Döviz kuru beklentileri (ABD doları/TL) Ocak 2021 - Ekim 2022



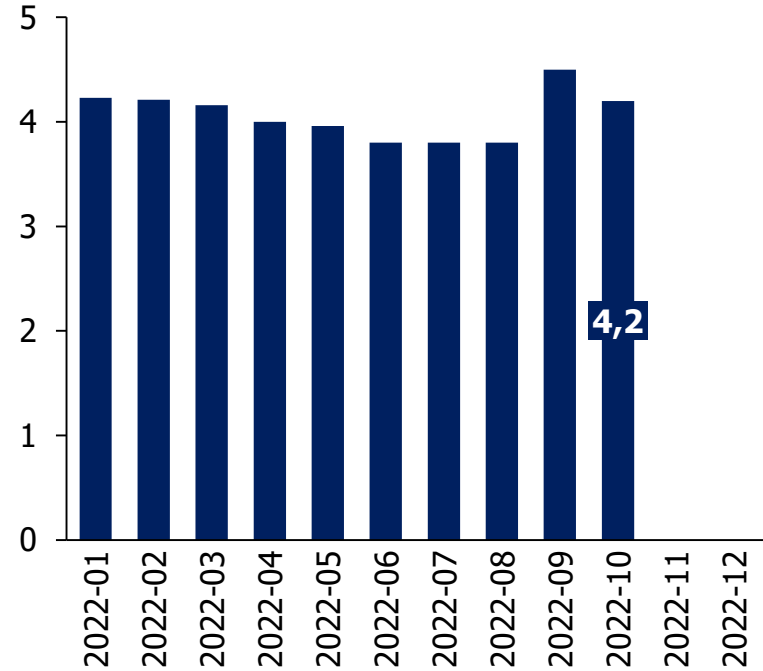
2022 yılı büyüme beklentisi 0,3 puan artarak %5,1'e yükselmiştir.
2023 yılı beklentisi ise 0,3 puan azalarak %4,2'ye gerilemiştir.

Büyüme beklentileri (%) Ocak 2021 - Ekim 2022

2022 Yılı GSYİH Büyüme Beklentileri (%)



2023 Yılı GSYİH Büyüme Beklentileri (%)



Genel Değerlendirme -1

- 2022 yılının ikinci çeyreğinde büyüme eğilimi güçlenmiş ve milli gelir %7,6 büyüme kaydetmiştir. Finans ve hizmetler büyümeyi sürükleyen ana sektörler olurken, inşaat ve tarım faaliyetlerinde daralma devam etmiştir.
- Harcamalar tarafında, özel tüketim ve net dış talep büyümeyi yukarı çekerken, yatırımlar sınırlı katkı vermiştir. Ayrıca, bu çeyrekte de işgücü ödemelerinin katma değerden aldığı pay önemli ölçüde gerilemiştir.
- Üçüncü çeyreğe ilişkin sanayi üretimi, kapasite kullanımı, ekonomik güven endeksi ve yüksek frekanslı verilere dayalı öncü göstergeler büyümede yavaşlamaya işaret etmektedir. Bununla birlikte, perakende satışlar ile tüketici güven endeksi iç talebin görece olarak canlı olduğunu göstermektedir.
- Hızla artan dış ticaret açığına paralel olarak cari işlemler dengesi kötüleşmiş, cari açık son 4 yılın en yüksek seviyesine çıkmıştır. Yıl sonunda cari açığın daha da artması beklenmektedir.
- Net Hata ve Noksan kaleminin giriş yönlü bakiyesi yüksek tutarlara ulaşmıştır ve cari işlemler açığının en önemli finansman kalemini oluşturmaktadır.
- Merkez Bankası brüt ve net rezervlerinde son haftalarda gözlenen yükselişe rağmen, swap dahil net rezervler yüksek negatif bakiyesini korumaktadır.

Genel Değerlendirme -2

- İşsizlik oranı Mart 2014'ten beri en düşük seviyesine gerilemiştir. Kadın ve genç işsizlik oranları da düşmektedir. Benzer iyileşme geniş tanımlı işsizlik oranlarında da gözlenmekte olup, hala yüksek seviyelerdedir.
- Son iki ayda ticari kredi faiz oranındaki düşüş 7 puanı aşmış, mevduat faizlerindeki gerileme 1,2 puan ile sınırlı olmuştur. Kredi faizlerindeki düşüşe rağmen, kredi kullanımlarında artışlar ticari krediler kaynaklı olarak hız kesmiştir.
- Ekim ayı itibarıyla toplam mevduatlar 8,1 trilyon TL'ye ulaşmıştır. Kur Korumalı Mevduatlar dahil edildiğinde mevduat dolarizasyonu %70'in üzerindedir.
- Tüketici enflasyonu son 24 yılın zirvesindedir. Üretici ve tüketici enflasyonu arasındaki tarihi fark ve üretim için ana girdi olan enerji fiyatlarındaki yüksek artışlar maliyet baskılarının daha da güçlendiğini göstermektedir. Yıl sonu enflasyon beklentilerine ilişkin uluslararası kuruluşların yaptığı son güncellemeler yüksek seviyelere işaret etmektedir.
- Merkez Bankası, finansal koşulların büyüme ve istihdam artışını destekleyici olmasını sağlamak amacıyla Ekim ayında da politika faizini düşürmüştü ve gelecek toplantıda da benzer bir adım atılabileceğini belirtmiştir. Politika faizi ile enflasyon farkı 73 puana ulaşmıştır.
- Türkiye'nin risk primi dalgalı seyretmekte ve yüksek düzeyini korumaktadır.

Kaynak Önerileri - 1

- Büyüme, üretim ve satışlar
 - Dönemsel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla, II. Çeyrek: Nisan-Haziran 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Donemsel-Gayrisafi-Yurt-Ici-Hasila-II.-Ceyrek:-Nisan-Haziran-2022-45550>
 - TÜİK Sanayi Üretim Endeksi, Ağustos 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Sanayi-Uretim-Endeksi-Agustos-2022-45738>
 - TÜİK Perakende Satış Endeksleri, Ağustos 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Perakende-Satis-Endeksleri-Agustos-2022-45725>
- Dış ticaret ve ödemeler dengesi
 - TCMB Ödemeler Dengesi İstatistikleri, Ağustos 2022
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+Ilgili+Istatistikler/Odemeler+Dengesi+Istatistikleri/>
- İstihdam ve işsizlik
 - TÜİK İşgücü İstatistikleri, Ağustos 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Agustos-2022-45654>
 - TEPAV İstihdam İzleme Bülteni, Temmuz 2022
https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2022/bultenler/istihdam/tepav_istihdam_izleme_bulteni_temmuz_2022.pdf

Kaynak Önerileri - 2

- Sektörel güven endeksleri
 - TÜİK Ekonomik Güven Endeksi, Ekim 2022
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ekonomik-Guven-Endeksi-Ekim-2022-45563>
 - TEPAV Perakende Güven Endeksi, Eylül 2022
https://www.tepav.org.tr/upload/mce/2022/bultenler/tepe/tepav_perakende_guven_endeksi_eylul_2022.pdf
- Enflasyon
 - TCMB Eylül Ayı Fiyat Gelişmeleri
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/956f7f58-b342-4576-afab-d4a50923d4cd/afiyateyl%C3%BCI22.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-956f7f58-b342-4576-afab-d4a50923d4cd-oexORjs>
- TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi: Seçilmiş göstergeler
 - TCMB Piyasa Katılımcıları Anketi, Ekim 2022
https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/085d78c0-9809-4b33-a6b6-21e0a22a6405/PKA_Rapor.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-085d78c0-9809-4b33-a6b6-21e0a22a6405-ofliMDi

Kaynak Önerileri - 3

- Dönemsel geniş içerikli raporlar
 - Enflasyon Raporu 2022 - III (28 Temmuz 2022)
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Enflasyon+Raporu/2022/Enflasyon+Raporu+2022+-+III>
 - Finansal İstikrar Raporu – Mayıs 2022, Sayı 34
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Yayinlar/Raporlar/Finansal+Istikrar+Raporu/2022/Sayi+34>